JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉI-EFKIAR
38, Grand' Rue de la S-Porte, 38
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պօղը Ալի Ճամբէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ, ետ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی : اوحانس فرید
اداره خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	90 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	103 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր	13 Ֆ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ,
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար Յատուկ պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ 10 ՓԱՐԱ

ԿԱՆԱՑԻ ԽՕՍՔԵՐ

ԱՆՈՒՂՂԱԿԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

Առտուան դէմ սենեակիս մէկ անկիւնը թիկնաթոռին մէջ ինկած, չեմ գիտեր ի՛նչ բանի վրայ կը մտածեմ, բայց աչքս ժամացոյցին յառած անոր թիքթաքին հետ լրագրիս գալուն կը սպասեմ։

Ցօղուածի մը տակը ստորագրութիւնս կորզելու համար չէ որ անհամբեր եմ այսօր մանաւանդ սկսեալ մինչեւ հիմա, չէ՛. ես երբեք այդպէս եղած չեմ ինծի վերաբերեալ գործերու մասին. մինչ ինծմէ դուրս, ինծմէ վեր տեղ մը փնտռելով սրտիս ու մտքիս գոհացումները չեմ գիտեր ըսել կը կը վայլէ՞, ոսկեղինիկ խաչալներուս իրականացումը։ Օ՛հ, մեծափարթամ ու բանապաշտօնեայ անուրջներ, որոնց ամէնն ալ երիտասարդ թափովս կը շոյեմ, կը փայփայեմ ու կ'ոսկեզօծեմ։

Աստուծմէ ուրիշ բան խնդրած չունիմ արդէն, բայց միայն, ո՜ւր էր թէ պատրանքի ստուերին մահացէմ silhouetteը մօտէս չանցնէր դանդաղ ու աննահանջ մահացումով մը այրելով ամէն բան որոնցմով կ'ապրիմ, ճիշդ սրտիս մէջ ունենալով զանոնք, մանկութեանս շրջանէն դուրս ելլելէս ի վեր։

Ի՛նչ է արդէն գորնան մէջ ապրող աղջկան մը բոլոր բողբոջը։ Գունաւոր և հոտաւէտ քօղի մը տակ՝ մի՛ա՛լ, յաւիտեան մի՛ալ և երազել չէ՞ եղած, չէ եղած ան իր ժպիտներուն, ալլամերժ վայելումներուն տակ ծածկուիլ ուզող չիկնոտ լուսին մը, ետեւը ունենալով անհուն զուլալութիւնը և աղէկը՝ սեւ ամպի թանձր վարագոյրը։

Ահա՛ ինչպէս կազմուած է աղջկան մը սիրոյ մասնակի կերպով, ամբողջականին մէկ պզտիկ մանրանկարէն չափելով։

* * *

Սեռիս բարձրացումներուն նպաստող զօրաւոր ջանքեր ընելու համար չէ որ կը գրեմ ու կը խօսիմ։ Ան, իր աննահանջ գնացքին մէջ վազք մը ստեղծած է որուն փութկոտ երեւոյթը ո՛չ գոյացոյթ կրնայ պատճառել իր արհաւիրքէն փախչիլ ուզողներուն և ո՛չ ալ զարմացում՝ իր գոյութիւնը անտեսելով մը սպրդողներուն համար։

Անատգիւտօրէն անօգուտ բաներ եղան բոլոր անոնք որ ըսուեցան «ֆէմինիզմ»ի մասին անոնց կողմէ՛ որ հայու չենիայս խնդրին երեւման, արծարծման և ընդլայնման ո և է ձգտումներուն։ Եւ կ'ըսուին առկաւին անանկ բաներ զոր չի գրող չի կարդացողները միայն իրաւացի կը գտնեն իրենց դատելու այդ կերպը, որոնց դէմ չորտայայտելու համար առանց տրտմութիւնները բռնուած չեն կրնար ո և է կերպ զսպողական միջոցներու դիմել։ Սակայն այս խնդիրը իր թաւալումներուն մէջ բոլոր զինքը սպառնացող յարձակումներու նկատմամբ խաղաղ հանգամանքը ունի։

Ահա ուսկէ ծագում կ'առնէ մեր ամենէն մեծ տրտմութիւնը և զայն յառաջ բերող պարագան՝ որով էրիկ մարդիկ զմեզ չեն հասկնար կոր։

Կանացի գրականութեան նոր թըռչակաւոր մը մէջ կը գտնուինք, կընոջ ֆէմինիզմի բո՛ւն սկզբնաւորութիւնը, որ Romantismeի ջնջուելէն յետոյ անոր յաջորդող Matérialismeի նմանող եզր մը ունի իր ձեւին մէջ, որուն երբեմն ալ մեր գրականութեան մէջ քանի տարին չանցնիր։

Տիկին Տիւսար, և մէկ քանի պատահական կին գրողներ բոլորովին ուրիշ պատմութեան մը կը վերաբերին։ Իրենց գործը, գրչի քրտինքը կը տարբերին հիմնական հակումներէն՝ թէեւ անճանաչ և անգոյն իր այս սկզբնական կարիք վիճակին մէջ. բայց արուեստին հետզհետէ առնելիք դասաւորմէն ընդնմարուող ապագան՝ կատարելութեանց ամենէն փայլունը ըլլալու երաշխիքը ունի իր մէջ։

Ինչո՞ւ համար էրիկ մարդիկ կիները ուսումնասիրելու չեն զիջանիր, ուրկէ ծագում կ'առնէ բոլոր անհասկնալիութիւնները և հիասթափումները զոր առիթը ներկայացած պահուն կ'ունենան անոնք։

Վերջերս երեք յօդուածներ գրուեցան, աւելի ճիշդը մեզի նուիրուեցան, երեքն ալ միեւնոյն փիլիսոփայութեան շաղախովը թրծուած, եփուած և հրապարակ ելած։

Միսիւ Ա. Անտոնեանը ողբ մը, Մ. Քրիզանթէմին հեգնախառն երկմիական մը, իսկ Մ. Ենովք Արմէնինը քօշալերիչ մարակ մըն էր։

Մ. Ա. Անտոնեան՝ կին գրողները մասնաւորապէս նշաւակ ընելով իր յարձակումներուն՝ ալլապէս հակոտնեայ բաներ կը նշմարէ այդ խումբին մէջ. իրենց գործը անջիղ, նկարագիրնին անգոյն և մէկզմէկու հանդէպ ունեցած ընկերական վերաբերումին ծաղրելի ըլլալու չափ գործնական ըլլալէ հեռի։ Իր յօդուածը միմիայն արտայայտելու պզտոր ձեւ մը, գեղեցիկ չարագրութիւն մըն է. և կը մտածեմ որ այս անիրաւ, սխալ և ենթադրական ճշմարտութիւնները եթէ վայրկենական տըպաւորութեանց ներքեւ եղած դատաստաններ չեն, ան ատեն անոնց պարունակած վստահ չէչտերուն անհաստատ չափը որքա՛ն հեռու կը մնայ համեմատական ընթանալէ բո՛ւն իրողութեանց հետ։

Մ. Քրիզանթէմին խօսքերը բոլորովին ուրիշ տեսակէտներէ կը ներշնչուին և այդպէս պէտք է ըմբռնել, բնա՛ւ չի լսելու զարնելով իր պահանջները՝ մինչ պոռչտող, երբեմն աղաչողական և քիչ մը անդին ալ լալագին։ Իր յօդուածը սակայն լաւ կողմ մը ունի, որ հոս հիասթափումը գոյութիւն չունի։

Շատ պարզ է իր գրականութիւնը իր անձին պէս, որ մարդ չստիպուիր հարցնելու իրեն թէ «Մ. Քրիզանթէմ, ի՞ն մ՛ ե՞ն, ի՞ն մ՛ ե՞ն»։ Չեմ գիտեր թէ ուսկէ աւելի բան կրնա՛մ գրել անձի վրայ, թէեւ վստահ ըլլալով որ քիչ մը աւելի անվախ խօսիլ կարելի է այս ծածկանուն ծաղկանունին հետ, որուն բոլոր... ական հանգամանքները, բարեմասնութիւնները և... թերամասնութիւնները (ներողութիւն) լսած եմ Գաղփիկի մէջ։ Լեզուն կարճ բռնելու պարտաւոր եղող հայ աղջիկ մը, ուսկէ աւելին չի կրնար խօսիլ և կատակել անձի հետ։ Եւ յետոյ ես՝ գրելու և խօսելու պահուս մեծ զգուշութիւն մը ունիմ զոր չծածկել պարտաւոր եմ, քանի որ անհաւասարութիւններու մէջ ճշմարիտ դատաստանը միշտ կը ստանի։ Ասով հանդերձ կը փափաքիմ համակրութեամբ խօսիլ իր վրայ որ ընկերական հաճելի esprit մը ունի, կ'ըսեն։

Մ. Քրիզանթէմի գծած «հայու կնիկ»ը annalesի հրամցուցած dessinէն մեծ տարբերութիւն մը չունի։ Երկուքն ալ de fond en comble զիրար կը յաջորդեն։ Ներկայացուած այս տիպարները ընդհանրութիւն մը չեն կազմեր բարեբաղդաբար և անհետանալու մօտ եղող այդ դասակարգը, հարկ չի կայ ըսելու որ ամէն ազգի մէջ կը գտնուի։ Առանց դէմ ունինք սակայն այսօրուան մանկամարդ հայուհիներու սկզբնական յաջող վիճակը որ վաղուան չքեղ բարձրութիւնը պիտի ըլլայ, ան գագաթը որուն առջեւ Մ. Քրիզանթէմ անշուշտ հաճոյք պիտի զգայ խոնարհիլ ու լռել։

Բայց երբ խնդիրը գեղեցկագիտական հաւանութեանց շուրջը կը դառնայ, ինքնաբերաբար բաղդատական հաշիւները ծայր կուտան, ուր մենք կը ստիպուինք դնել ուրիշներու դիմաց, անոնց հետ մեր ունեցած տարբերութեանց եզրերը գիտնալու համար։ Սա մեր քովիկը եւրոպ. ընտանեկան կազմակերպութիւն մը կայ որուն վրայ ամէնքնիս ալ քիչ շատ գաղափար ունինք, ընտանեկան և ընկերական կեանքը, իրարմէ անկախ ըստ երեւոյթին, իրենց մասնայատուկ չառաւիղներով սակայն կուգան կը ժողուին մէկ կեդրոնի մը շուրջը, ուրկէ ծագում կ'առնեն երեւակայելիք ամէն առաւելութիւնները։

Մեր մէջ, քիչ մը ուսումնասիրելով ընկերութիւնը, կարելի է հասկնալ թէ գաղափարները ծաւալուն հանգամանք մը առած են, ուրկէ է բոլոր անհաւանականութիւնը մեր «ֆէմինիզմ»ին։ Մէջտեղ դրուելիք առաջին հարցումը սա է որ հայ և եւրոպացի կնոջ ընկերական և ընտանեկան ընդհանուր վիճակը միեւնոյն համահաւասար մակարդակի վրա՞յ է. երկրորդ՝ հայ այրը կը հաւասարի՞ եւրոպացի այր մարդուն։ Առանց պատասխանները «չէ՛»են։ Ի՛նչ է ուրեմն հայ էրիկ մարդուն զմեզ լացնելու տարիճանին հասցնող պահանջկոտ և չի հաւնողի խրոխտ չեչտը. արդար բողո՞ք, եթէ ոչ արհեստական կենցաղագիտութեան տարրական քըմայք այս բանը՞րը, ըսէք կ'աղաչեմ։ Մենք, կիներս, ունի՞նք մեզի յատուկ ընտ. ինքնուրոյն կեանք, ընկերական անկաշկանդ փոխանձութիւններ՝ ուր մենք ալ ապահովաբար պիտի կարենայինք ցուցադրել մեզմէ սպասուած բոլոր հրապոյրները, մեր ունեցած փայլեցնելիք առաքինութիւնները և հսկել սալոնին զոր չունինք բացարձակապէս, և որ միշտ նախանձոտի աչքերով կը դիտենք մեր եւրոպացի քոյրերուն շնորհուած այդ ընծայումներուն։ Անշուշտ այդ պարագային «հայու կնիկ» անիրաւ բացատրութիւնը պիտի դադրէր իր առլիք նշանակութենէն և մենք ալ պիտի հաւնուէինք մեր այր մարդերէն, որ կը յափրանան եւրոպացի կնոջ իր շուրջը թափած frou-frouն ըմբոշխնելով։

Դիտած էք անշուշտ թէ ինչպէս եւրոպացի այր մը գլուխը բաց կը մօտենայ—հոգ չէ թէ քիչ մը ծեքծեք ու ամենաքթեալ ներելի ձեւերով—օրիորդին կամ տիկինին իր անկե՞ղծ ու պաշտամունքի յարգանքները յայտնել, որուն փոխարէն այս վերջիններն ալ՝ գոհ ու փառաւորուած՝ սիրայօժար յանձն կ'առնեն տալ իրենց անձին ամէն բանի իշխող իմաստուն եւ շնորհալի արտայայտութիւնները, ու դնել իրենց չարժուձեւերուն մէջ հոգեկան եւ մարմնական կանացի իսկութիւնը։

Բայց երբ մեր այրերը իրենց անձքօշալեր—թէեւ անկեղծ ու բնական՝ մեզի համար անկիրթ ու անախորժ—խոժոռութեամբ պաղ վերաբերում մը կ'ունենան իգական ինքնայատկութեանց նկատմամբ, անշուշտ առնք ալ իրենց անձին ամէնէն անհամ և վհատ շարժերով կը ներկայանան անոնց։

Ինչ ընէ հայ կինը ընկերային այս անորոշ կացութեան դէմ։

Բարեբաղդաբար կան շրջանակներ ուր հայ կինը արդարապէս կը մրցի եւրոպացի կնոջ հետ՝ իր մտքով, ճաշակովը ու հրապոյրովը և որ գիտէ տալ իր անձին այն անհրաժեշտ հովերը որոնց շնորհիւ կը հրաւիրէ իր վրայ առնական ամէն ծնրադրութիւնները, դարպասները ու փէշփէշի վրայութիւնները։

Ասկէ կը հետեւի որ՝ այս օրուան մեր կիներուն կեանքը amphithéâtre մը կը նմանի, որուն էն ստորինէն հետզհետէ մինչեւ գագաթը բարձրացող աստիճաններուն վրայ դասակարգերու մէջ մէկ ներկայացուցիչ կարելի է գտնել։ Բերա, Գատը-Գիւղ, Պոլիս՝ երեք կեդրոններ՝ որոնք իրարմէ թէեւ հիմնապէս չեն տարբերիր բայց իրենց աշխարհիկ, ապնջական և նահապետական տիպարներով ընկերական այլանդակ անհաւասարութիւն մը կը պարզեն. մէկզմի ձգելով գաւառները որոնց վրայ թէեւ գաղափար չունիմ, բայց լսուածներուն նայելով խաւարային չըրջանի մը մէջ կը գտնուին անոնք։ Խե՛ղճ անբաղդ քոյրեր, զոր չեմ կըրնար հաւատալ սակայն որ չ'ունենան զգացումի այն ազատութիւնը, զոր կինը կ'առեղծէ ու կը պահէ իր հոգւոյն գաղտնի խաւերուն մէջ։

* * *

Մարդ չի՞ կրնար դատել ուրեմն որ մէկը իր չունեցածին վրայ ցաւելու չէ, երբ մանաւանդ զայն ունենալու համար ո և իցէ ջանք մը թափած ալ չէ։

Ենովք Արմէնի յօդուածը ուր կը խօսուի հայ աղջկան մը մասին որ «հատարակաց պալօ կերթայ միմիայն միջավայրը ուսումնասիրելու համար», այդ աչխատութեան զլացուած ըլլալուն յայտնի խոստովանութիւնն է։ Ե. Արմէնի հոս ունեցած հիասթափումը, Մ. Անտոնեանինին չի նմանիր, Հայ աղջկան դիրքը բոլորովին բարեգուշակ իրականութեան մը révérence ով կ'ընդունուի։ Ի՛նչ կայ ապշութիւն պատճառելիք այս իրողութեան մէջ։ Գիտէք թէ ծնողք մը ինչպէ՛ս իր նորածին զաւկին առօրեայ ձեւափոխումներուն կը հետեւի, մանկան նայուածքը, ժպիտը, ճըլուըլալը, քալելը, թոթովելը այնպիսի երեւոյթներ են որոնց ամէն մէկը իր հետ անոր ծնողքին զուարթ ներշնչում մը կը բերէ։

Էրիկ մարդիկ ճիշդ այս աչքով կը նային կիներու։ Օրիորդը կը գրէ, օրիորդը կարդիք կը յօրնէ, օրիորդը քննադատութիւններու կը պատասխանէ, օրիորդը իր ֆէմինիզմը franchement ձեւերով կ'արտայայտէ ևն. որոնց ամէնուն հանդէպ այրերը կ'զմայլին, մխիթարական սկիզբ մը կը նշմարեն և վերջապէս գոհունակ չուն մը առնելու ժամանակը եկած կը սեպեն։ Ենովք Արմէնին մեզի հիւսած élogeը առանցմէ է։

Մեզի տրուած այս ողջոյնը մենք պարզ galanterie մը կը նկատենք։

Միա՛յն թէ հաստատապէս այլեւս գիտնալ պէտք է որ հայ կնոջ համար ֆէմինիզմը fantaisie մը, luxe մը չէ, ինչպէս կը հասկցուի ոմանց դատելու ձեւերէն, և ոչ ալ զգայամոլ և յափրանկենցաղ կանացիութիւն մը նպաստաւորող պարագայ մը։ Այսօր անիկա վիճակ մըն է որուն ստեղծումը անհրաժեշտ պէտք մը դարձած է քանի որ իգական դատումները սկսած են տարբեր բնակչութիւն մը դառնալ իր ուրոյն ձգտումներով և ժառանգական նուիրականութեամբ, ան ձեւով որ աւելի զարգացած հասարակութիւններուն մէջ կազմուած է հիմա։

ՕՐ. ԵԼԻԶ ԱՂԷԿՈՒԿԵԱՆ
Գատը-Գիւղ.

ԿԱՐԵՒՈՐ

Երեք օրէ ի վեր հրաժարած եմ «Սուրհանդակ»ի ցրուիչութենէն։

Բայց զարմանքով կարդացի նոյն թերթին ճակատը թէ, «ապօրինութիւն և անկանոնութիւն» է եղեր իմ այս հրաժարումս։ Ես պատուաւորապէս ներկայացուցած եմ իմ շաբաթական փոքրիկ հաշիւս արտօնատիրոջ, որուն գիտակցութեամբն ալ մեկնած եմ. հետեւաբար նշանակութիւն չեմ կրնար տալ ապօրէնի և անկանոն բառերուն, որոնք բնականաբար ինծի չեն վերաբերիր։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ՀԱՅԱԹԵՐԹԻՆ
Բէյօղլու ու Ղալաթիոյ ցրուիչը
ՀԱՅԿ ՄԱՀՖԱԶԱՃԵԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԱՖԻՈՆԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ծանօթ է թէ Թուրքիոյ արտածութեան գլխաւոր նիւթերէն մին ալ աֆիոնն է։ Աֆիոն արտադրող գլխաւոր քաղաքներն են Անատոլուի մէջ Հաճըքէօյ, Թոգատ, Զիլէ, Գարահիսար, Կէյվէ, Եօզկատ, Պոլըքէսէր, Իւսկիւպ, Գէօթահեա, Կիւրիւն, Իզմիր, Մալաթիա եւլն.։ Այս քաղաքներէն ելած ապրանքները տեղւոյն անունով կը յիշուին, ինչպէս Հաճըքէօյ կոչուած ապրանքը Հաճըքէօյ քաղաքին արտադրութիւնն է։ Այս քաղաքներէն ելած աֆիոնները երկու որոշ հրապարակներ կը ղրկուին, Իզմիր և Պոլիս ուրկէ տեղական և կամ օտարազգի վաճառականները գնելով Լոնտոն կը ղրկեն։ Իսկ Եւրոպայի կեդրոն վայրն է աֆիոնի վաճառականութեան Լոնտոն և նոյն իսկ Ամերիկայի վաճառականներն ալ իրենց յանձնարարութիւնները Լոնտոն կուտան։

Սէլանիկէ ալ աֆիոն կ'ելլայ որ ընդհանրապէս Լոնտոնի հրապարակը կը ղրկուին։

Մեր Թուրքիոյ ապրանքներէն ամէնէն շատ բռնուածը Հաճըքէօյի արտադրութիւնն է, որ մօրֆինի առատութեանը, տեսակին լաւութեանը, գոյնին դեղնութեանը ու ֆօրմաներուն կանոնաւորութեանը համար մեծ յարգ գտաւ այս տարի Լոնտոնի հրապարակին վրայ ուր լիպրան մինչեւ 16 շիլինի ծախուեցաւ։

Լոնտոնի մէջ մասնաւոր պօրսա մը

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 84

ՔԱՍԻՄ

Կնճռոտ Հանգոյց Մը

ՎԷՊ
Տեղական-ընտանեկան կեանքէ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ե.

Հակառակ իրենց քաշուած ապրելու սկզբունքին, Մելինէ և Սարգիս հանրածանօթ դարձած էին մայրաքաղաքիս մէջ և Բերայի կենցաղագէտներուն ամէնքն ալ գիտէին որ բազառ պատու մը կը բնակէր հիմա Օթէլ տ'Անկլըթէռի մէջ, որ իր հարստութիւնն ու ճոխութիւնը ցուցադրելով՝ բերնին ջուրերը կը վազցնէր երիտասարդներուն։

Օր. Շարամովը հանրութեան ճանչցնելու գործին մէջ արդուկող Մաքրիկ հանըմն ալ անգիտակցաբար մեծ դեր ունեցած էր։ Աս փառամոլ կինը իր կարեւորութիւնը աւելցնելու դիտումով՝ առաջին անգամ ներկայացող ամէն անձի պատմած էր թէ, ինչպէս մտերմացած էին միլիոնատէր աղջկան հետ և թէ ո՛րչափ հարուստ հայր մը ունէր ան՝ Պաքուի մէջ ևն. ևն.։ Այս պատմութիւնները չափազանցութիւններով բերնէ բերան տարածուած և մինչեւ իսկ բարձր դասու ընկերութեանց շրջանակները հասած էին։

Այլեւս ամէնքն ալ գիտէին Մելինէի Բուսաահոյ ըլլալը, սակայն աս պարագան արգելք մը չէր որ Բերայի յաւակնոտ երիտասարդները առանց ազգի խտրութեան՝ հեռուէն հեռու չըսծէին անոր շուրջ՝ առանց քովը մօտենալ համարձակելու։

Աղջի ամիսները անձատչելի հըռչակուած էր օրիորդը, նոյն իսկ անոր բռնած զգուշաւոր ընթացքէն ու Սարգիսին հաւնելը և անբաժան ընկերակցութենէն այնպէս ենթադրուած էր պահ մը թէ, աղջիկը մտային խանգարում մը ունի և այս պատճառով է որ հեռու կ'ապրի ընկերութիւններէ։ Բայց Պետրոսի մտերմական յարաբերութիւններն ու Մելինէի հետ ըրած պտոյտները անմիջապէս յեղաշրջեցին երիտասարդներուն կարծիքը. և անոնք որ կը կարծէին թէ աղջիկներուն սիրտը գըրաւելու ամէն կատարելութիւններն ունին, հիմա տեսնելով որ դպրոցէն նոր ելած խեղճ մը այնչափ շնորհ գտած է միլիոնատէր աղջկան առջեւ, անբացատրելի զայրոյթ կը զգային։

Հայ երիտասարդներ՝ նոյն իսկ անոնք որ կարգուած ու զաւակներու տէր էին, առանց պատճառը հասկնալու՝ կատաղութիւն կ'զգային երբ Պետրոսը կառքին մէջ տեսնէին Մելինէի հետ։ Դեռատի երիտասարդը՝ յաղթական հակառակորդ մը կը նկատէին իրենց դէմ և պատճառներ կը փնտռէին անոր վրայ չարախօսելու և զայն անպատուելու։

Հարուստ ընտանիքի մը չփացած զաւակը՝ Պարոյր մանաւանդ կ'ուզէր բզիկ բզիկ ընել Պետրոսը։ Աս թեթեւսոլիկը մեծ համարում ունէր իր վրայ ու այնպէս հաւատացած էր որ եթէ կենցաղագէտ կրնար մրցիլ Բորիզի ամէնէն չիք, ամէնէն քաղաքակիրթ ու գրաւիչ երիտասարդին հետ և հիմա տեսնելով որ իր այնչափ հետապնդած աղջիկը գաւառացի ուսանողի մը նախապատուութիւն տուած է, բարկութենէն, նախանձէն կը մոլեգնէր պարզապէս։ Ամէնէն աւելի անոր համար կը զայրանար Պարոյր որ կը կարծէր թէ, Թատերական ներկայացումին գիշերը, երբ Պետրոսի Օթեակը եկաւ ու Օրիորդին խօսքը բացաւ, աս երկուքը արդէն ծանօթացած էին իրարու և Պետրոս յառաջապէս անգիտանալ կեղծելով՝ իր վրայ խնդացած էր քիթին տակէն։ Մեծահարուստ օրիորդը ձեռքէ հանելէ աւելի, անոնց երկուքին առջեւ ծաղրելի ըլլալը չէր կրնար մարսել Պարոյր որ հիմայ բարեկամ ալ կորսած էր Պետրոսէն, ու յուռ ոչնչացնելիքներ կուղղէր անոր հասցէին։

Նախանձը հետզհետէ կը ստանկանար Պարոյրի, ամէն անգամ որ Պետրոսը ընկերացած տեսնէր Մելինէի, մինչեւ իսկ այնչափ առաջ տարաւ ատելութիւնը որ հետամուտ ըլլալ սկսաւ անոր ընտանեկան անցեալը պրպտելու և երբ հասկցաւ որ, անոր ու ընտանեկան մէկն էր Պետրոս և արդուկող կնոջ մը շնորհիւ կ'ապրէր, աս պարագան յարմար առիթ սեպեց Պետրոսը հարուածելու և սկսաւ ծրագիրներ պատրաստել մտքին մէջ, զայն օրիորդին առջեւ վարկաբեկ ընելու համար։ Նախանձի ու կատաղութեան թափով նամակ մը գրեց Օրիորդին ուր չափազանցութիւններով ու վերադիրներով մի առ մի թուեց Պետրոսին ընտանեկան աղքատ մէկն ըլլալը, անբարոյ անցեալը և տխուր հաշտակը, խիղճ չընելով նաև այնպիսի ստորին արարքներ վերագրել երիտասարդին որոնք իր մտքին մէջ միայն գոյութիւն ունէին։ Բայց Մելինէի ձեռքը չհասած հիւրանոցին դռնէն ետ վերադարձաւ նամակը։ Օրիորդը խստիւ պատուիրած էր պանդոկին տիրոջ որ կասկածելի նամակ չընդունուի իր անունով, և թէ՛ թղթատարութեան միջոցով ղրկուած ընտանեկան նամակները միայն իրեն յանձնուին։ Հիւրանոցին պետը որ կը գուրգուրար աս ոսկի ածող յաճախորդին վրայ, անոր կամքին հակառակող ընթացքի մէջ չգտնուելու համար՝ խստիւ կրկնած էր այս պատուէրը ծառաներուն, որոնք ո և է կոչնակի փոխարէն չէին յօժարեր նամակատարի պաշտօնը ստանձնել Օրիորդին հանդէպ։

Այս առաջին պարտութիւնը աւելի եւս գրգռեց Պարոյրը, որ հիմա Պետրոսին չափ ալ Մելինէի դէմ կատղած՝ չէր կրնար բարկութիւնը սանձել։

Ցաւակնոտ երիտասարդը չէր կըրնար խելք հասցնել որ այնչափ արժեքաւոր աղջիկ մը ի՛նչպէս կրնար հաճոյք զգալ Պետրոսին նման ստորին արարածի մը ընկերութենէն. և այս պարագայէն դատելով՝ աղջկան ալ ստորին խմորէ շաղուած ըլլալը կ'եզրակացնէր ու բարեկամական շրջանակներու մէջ ալ արձակ համարձակ կը տարածէր անոր ստորնութեան նկատմամբ գոյացուցած կարծիքը։ Մինչեւ իսկ սկսաւ հոս հոն տարածայնել թէ, պարզապէս բախտախնդիր մ'է այս աղջիկը, որ ո՞վ գիտէ ի՛նչ ապօրինական մեքենայութիւն մը գործադրելու համար քաշուած է մեծածախս օթէլին խորը և ընկերութիւններու մէջ մտնալու չի համարձակիր։

Բարեկացողներու, յուսահատողներու վշտացողներու թիւը այնչափ մեծ էր որ սակայն, եթէ անոնց ամէնքն ալ գոհացնել հարկ ըլլար պէտք էր օրիորդ Շարամովի նման հարիւր հատ աղջիկ բերել, որոնք իրենց միլիոնները երիտասարդներուն ձեռք յանձնելով հազիւ կրնային մխիթարել զանոնք։

Այս արտուղիներն ու ծրագիրները Մելինէի շրջանակէն դուրս կ'արձագանգուէին և աղջիկը բոլորովին անտեղեակ էր իրեն համար խօսուածներէն։ Իրաւ է որ երբեւ զգայուն աղջիկ գիտէր թէ ի՛նչ սատիճան հետաքրքրութիւն կ'արթնցնէր ինք Պոլսոյ երիտասարդներուն մէջ և թէ քանի՛ներ կը ցանկային իր միլիոններուն բաժնեկից ըլլալու, բայց չէր յուսար որ միեւնոյն ժամանակ նախանձորդներու վոհմակ մ'ալ յարուցած ըլլար իր շուրջը, քանի որ բոլորովին չէզոքացած կ'ապրէր։

(Շարունակելի)

ունի ափիոնը, ուր ամէն օր գիներու ելեւէջներ տեղի կ'ունենան։ Գլխաւոր երկու միջնորդներ կան որ ապրանքը Պոլսէն, Իզմիրէն և կամ Սէլանիկէն Լոնտոն մտնալուն պէս ծախելու կ'ընեն և գին որոշելէ վերջ պօրսան կը ղրկեն, հոգը յանձնարարութեան մը պահուն կը բանակցին տիրոջ հետ և եթէ ապրանքը լաւ է գինը աւելցնելով կ'առնեն։

Զարմանալի երեւոյթ մը չատ վնաս կուտայ վաճառականներուն, այն է Անգլիացւոց հաստատամտութիւնը։ Վաճառական մը եթէ նեղը մնայ և ապրանքին գինն ալ կոտրէ՝ զայն ձեռքէ հանելու և դրամի վերածելու համար, չի կրնար ծախել։ Անգլիացին եթէ ափիոնի պէտք չունի, այդ պահուն կէս գինով իսկ չառներ, և վաճառականը ստիպուած է ամէն օր սնտուկ գլուխ ծախք տալ [illegible] համար, և երբ առիթը ներկայանայ ու հրապարակէն ապրանք փնտռուի և կարգը իր ապրանքին գայ, այն ատեն միայն կրնայ ծախել։

Հիմայ այս պահուս Լոնտոնի վաճառականներուն ձեռքը մեծ քանակութեամբ ապրանք կայ, մեծաւ մասամբ առաջին տեսակ ապրանքներ, որոնց վրայ բաւական ժամանակէ ի վեր գործ եղած չունի և միայն Բ. տեսակ ափիոնի կամ տուփի տեսակի վրայ գործ կ'ըլլայ։

Անցեալ տարիի հետ բաղդատելով այս տարի կրկին քանակութեամբ ապրանք ելաւ, բայց նոր recolte-ի ժամանակ չյուսացուիր որ անցեալ տարւան պէս ըլլայ, որովհետեւ եկած առատ ձիւնը և սաստիկ ցուրտը տունկերը չորցուց։

Կը յուսացուի որ նոր հունձքը չատ չատ 5000, իսկ ամէնէն քիչ 3000 կողով ըլլայ։ Արդէն օդին աննպաստ ըլլալը չատ վնասած է ամէն տեղ։

Անցեալ տարի Զիլէի ափիոններուն գոյնը բաւական մութ եղած էր և գրեթէ սեւ էր, որովհետեւ արեւը ծագելէն վերջ հաւաքուած էին, մինչդեռ պէտք էր որ դեռ արեւը չծագած հաւաքուէին։ Ասիկա աններելի սխալ մըն է զոր կը գործեն երկրագործները իրենց ապրանքը սառնացնելով։ Ընդարձակ տարածութեամբ արտի տէր եղող անձ մը հինգ վեց գործաւոր միայն կը բռնէ, որոնք օրական հազիւ մէկ քանի քաչ կրնան ժողվել, որովհետեւ չատ դժուար է այդ տունկին (papaveracée) դուրս տուած հիւթը (ափիոնը) հաւաքելը։

Ցայտնի է թէ ափիոն ցանուած տեղ մը ուրիշ ո և է բոյս առաջ չի գար. եթէ գայ ալ թունաւոր կ'ըլլայ, որովհետեւ ինչպէս ծխախոտի տունկը՝ նոյնպէս ալ ափիոնի տունկը հողը կը թունաւորէ։ Ափիոնը կը գործածուի մօրֆին հանելու համար, և բժշկութեան մէջ ամէնէն չատ գործածուող ազդու դեղերէն մին ալ մօրֆինն է։ Անգլիոյ մէջ կը գտնուին մեծ գործարաններ, որոնց տէրերը հրապարակէն կը գնեն չատ ապրանքներ այլեւայլ քաղաքներէ ու և մասնաւորաբար «թուրքիոյ»աեռակէն և անոնցմէ կը հանեն մօրֆին։ Լաւ մը կը զտեն մօրֆինը, բոլոր օտար տարրերը ինչպէս քօքային կը զատեն անկէ ու զուտ մօրֆինը իրենց վաճառականութեան մեծ նիւթ ըրած են։ Իսկ լաւ և առաջին տեսակ ափիոնը ուրիշ գործածութիւն մըն ալ ունի Անգլիոյ մէջ, մասնաւորաբար Լոնտոնի մէջ, ուր ազնուական դասակարգը մեծ տեղը կը գրաւէ։ Այսինքն ազնիւ տեսակ ֆօրմուլը Հանըր-Բէօյ ափիոն կ'առնեն, որուն գոյնը խիստ բաց դեղին և ապակիի նման կը փայլի և կը գնեն գեղակերպ արծաթեայ կամ խիստ նուրբ քօռսըլէն ամաններու մէջ, և այդ ամանները կը չարեն ափսէի մը մէջ ուր կը գտնուին նաեւ կլոր արծաթեայ գմելիներ յատուկ ափիոնի համար չինուած։ Այդ ազնուական հարուստ տուններու մէջ երբ խիստ նշանաւոր անձնաւորութիւն մը և կամ հարուստ անձ մը հիւր գայ՝ այդ ափսէն կը ներկայացնեն քիչ մը ափիոն հրամցնելու համար, ինչպէս մեր մէջ սովորութիւն է տուն եկող հիւրերուն չէյփին անուշը հրամցնել, որուն քաչը քանի մը ղրուչ է։

Այսպէս Լոնտոնի ինչպէս սաղոնոց լեղի մը կը հրամցնեն և հիւրը գմելիով անօթին մէջ մխելով ափիոնի փոքր մաս մը կ'առնէ, զոր կը պլորէ ծխախոտի տերեւի մը մէջ ու կ'սկսի ծխել ու քնանալ հոն քանապէին վրայ անուշ երազներ եւ եթերային պատկերներ տեսնելով։ Հոն ասկէց աւելի մեծ պատիւ մը չի կրնար ըլլալ հիւրի մը և միայն բարձր դասակարգին մէջը այս սովորութիւնը մուտ գտած է երկար տարիներէ ի վեր։

Ու գիտնալու է որ այս տեսակէտով ալ մեծ սպառում ունի ափիոնը. որուն յարգը միչտ չէ ինկած ոչ մէկ ատեն։ Ափիոնի չատ գործածութիւնը և նոյն իսկ կանոնաւոր գործածութիւնը մարդուս առողջութեան կը վնասէ։

Մօրֆինամոլի մը աչքերը գոյն չի մնար, ճերմկնալ կ'սկսին սեւը կամ ծաւլին, և անարիւն կ'ըլլան բոլոր անոնք որ միչտ չփման մէջ են այդ արտադրութեան հետ, նիհար, աժգոյն բայց հոկտաւկ առար այժէ չեն իյնար։

Քիչ քիչ գործածել սկսելով մարդ վերջապէս մինչեւ կուզէ ափիոն խմել. ալ իրեն բնական պահանջում մը կը դառնայ այն. եթէ չի խմէ աչքերը չեն կրնար բացուիլ, չի կրնար մտածել, բայց աստիճանաբար դէպի գերեզման կը դիմէ ինք և ափիոն գործածողի մահը յանկարծական կ'ըլլայ ընդհանրապէս։

Հ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԲԱՆԱՄԱՅԻ ՋՐԱՆՑՔԸ

Լոնտոնէն մարտ 14 թուով կը գրեն թէ Նիւ-Եօրքէն «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի ղրկուած հեռագիր մը կ'ըսէ որ ծերակոյտէն խումբ մը չատ մեծ ջանքեր կ'ընէ արգիլելու համար Բանամայի ջրանցքին նկատմամբ Քոլոմպիոյ հետ եղած դաշնագրին վաւերացումը։

Կոմոն ծերակուտականը որ ծերակոյտին մէջ հանրապետական կուսակցութեան պետն է, մեծ ճարտարութեամբ կը մղէ ընդդիմադրական պայքարը։

Անիկա խորհուրդ չի տար մէկդի թողուլ դաշնագիրը որ բաղդի ձօյներ առաջ պիտի բերէր, հանրութեան կողմէ, բայց կը կեդրոնացնէ իր քննադատականները երկու պայմաններու վրայ որոնք էական են և որոնց դէմ դժուար չերեւիր յուզել հասարակութիւնը։

Ամէնէն առաջ կը պահանջէ որ Մ. Նահանգները վերին իրաւունքներ ունենան պարտոցին վրայ, փոխանակ դաշնագրին մէջ ծանուցուած պարզ վարձքի։ Արդ, Քոլոմպիոյ համար անկարելի է ճանչնալ այս գերակայութիւնը։

Երկրորդ, Կոմոն ծերակուտականը կը պահանջէ ջնջումը այն պայմանին, որով Մ. Նահանգները յանձն առած են տեղ չունենալ կեդր. Ամերիկայի հանրապետութեանց մէջ և ճանչնալ ու պահել այս Հանրապետութեանց անկախութիւնը։

Անիկա կը յայտարարէ որ այս կարգադրութիւնը Մոնրոյի վարդապետութեան մէկ լրացուցիչն է, զոր Ամերիկայի ժողովուրդը պատրաստ չէ ընդունելու։

Այս երկու պայմաններուն համար, կ'երեւայ որ հասարակութեան կարծիքը պիտի ձեռնտու ըլլայ ծերակուտականին։ Ամէն պարագայի մէջ, սակայն կ'երեւայ որ վաւերացումը եա պիտի մնայ մինչեւ դեկտեմբեր։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԿԱՅՍՐԸ ՍԱՔՍՈՆԻՈՅ ՄԷՋ

Տրեզտէն հեռաւորը կը հեռագրեն աղջի օրուան թուով.

Սաքսոնիոյ թագաւորը, պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած յայտարարութեամբ մը, Կարտոն ուղեւորելէ առաջ, չնորհակալութիւն կը յայտնէ ժողովուրդին, իր ընտանեկան ծոցին մէջ պատահած ծանր դժբաղդութեան առթիւ ցոյց տուած սիրալիր համակրութեան համար, յոյս կը յայտնէ որ ժողովուրդին զգացումները պիտի յաջորդեն հանդարտութիւն և վստահութիւն, և վերջապէս կը հաւաստէ թէ ցաւալի դէպքին պատճառը եղած է միմիայն կնոջ անզուսպ կիրքը, որ արդէն երկար ատենէ ի վեր գաղտնապէս մեղապարտ ընթացքի մէջ ինկած էր։

Վիլհէլմ կայսր միջօրէէն առաջ հոս հասաւ և կայարանին մէջ ողջունուեցաւ թագաւորէն և իշխաններէն։ Ետքը կայսրը ու թագաւորը միասին կառքով պալատ գացին։ Ի պատիւ կայսեր տրուած հանդիսական հացկերոյթի միջոցին, թագաւորը բաժակ առաջարկեց անոր, չնորհակալութիւն յայտնելով իր այցելութեան համար, որուն վրայ մեծապէս ուրախ է։

Ցետոյ ըսաւ թէ այս այցելութիւն նոր նշան մըն է այն բարեացակամութեան և սիրալիր զգացմանց զոր կայսրը միչտ ցոյց տուած է Սաքսոնիոյ արքայական Տան նկատմամբ, մանաւանդ վերջին ծանր դէպքերուն առթիւ։ Վիլհէլմ կայսրը բաժակաճառով մը պատասխանեց թագաւորին, չնորհակալ ըլլալով իր արտայայտած չնորհալի խօսքերուն համար, և իրեն ըրած ընդունելութեան համար։ Ի վերջոյ իր խորին սէրը հաւաստեց թագաւորին և Արքայական Տան համար։ Վիլհէլմ կայսրը Պերլին դարձաւ, և թագաւորը դէպի հարաւ մեկնեցաւ։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԾՈՎԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՄԱՀԸ

Սէն-Բէթէրսպուրկէն ղրկուած հեռագրէ մը կ'իմացուի թէ ծովային նախարար Բ. Բ. Թիրթով մեռած է կաթուածի մը հետեւանքով։

Դերծովակալ Թիրթով 1837ին ծնած էր, Սէն-Բեթերսպուրկի ծովային վարժարանը մտած էր չատ պզտիկ տարիքէն և 1856ին թողուցած էր դպրոցը։ Իր ուչիմութեան չնորհիւ էր որ չատ արագ առաջդիմութիւններ ունեցաւ, ծովային նախարարութեան մէկէ աւելի պաշտօններուն մէջ մաս ունէր։

Հանգուցեալը մեծ ծառայութիւններ մատուցած է ռուսական նաւակերտարաններու վերակազմութեան և պատերազմական ծովային զօրութեան, մանաւանդ յածանաւերու և թորփիլանաւերու զարգացումին համար։

Իր մահը չատ մեծ ցաւ պիտի պատճառէ բնականաբար այն ռուս պաշտօնական չրջանակներուն մէջ ուր այնքան յարգուած էր ինք։ Հանգուցեալին եղբայրը, դեր-ծովակալ Սէմ Բէթրովիչ Թիրթով, որ առաջին հրամանատարն էր Սեւ ծովու ռուսական նաւախումբին գրեթէ երկու ամիսէ ի վեր մեռած էր արդէն։

ՎԵՆԵՑՈՒԷԼԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քարաքասի ամերիկեան գործակատարը կ'իմացնէ թէ Օրէնոքի պաշարումը վենեցուէլական կառավարութեան կողմէ վերցուած է օտար երկիրներէ եկածներու համար, թէեւ մնացած է վենեցուէլական ուրիշ նաւահանգիստներէ եկած նաւերու համար։

Այս որոշումը կը կարծուի թէ առաջ եկած է Մեծն Բրիտանիոյ՝ այս պաշարումը չընդունելէն և զայն իրականացնելու նիւթական անկարելութենէն։ Անգլիական կառավարութիւնը պիտի իմացնէր Վենեցուէլայի թէ, եթէ անիկա պնդէր պաշարումը պահելու, Անգլիան պահպանողականներուն պատերազմիկի յատկութիւնը պիտի ընդունէր։

Միւս կողմէ, Քարաքասէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ պաշարումին վերցուելուն պատճառը կը յայտնուի այն իրականութիւնով որ կառավարութիւնը յաղթած ըլլալով չարժումին, զինուորական գործողութիւնները անօգուտ պիտի ըլլային։

«Հէրալտ» լրագրին համեմատ, Քարաքասի ֆրանսացի վաճառականները չատ դժգոհ են Քաստրօ զօրավարէն, անոր համար որ նախագահը զիրենք ստիպած էր բռնի փոխառութիւններու հաւանիլ։ Երբ անոնք մերժած ըլլային այս միջոցը, ուրիչ տուրքեր պիտի հարկադրուէին։

ՄՐ. ՋԷՄՊՐԼԷՆ

Գաղթային նախարարը չաբաթ կէս օրէն 3 ժամ առաջ Սաութէմբդըն հասաւ Նորման չոգենաւով։ Մառախուղը հազիւ փարատած էր և նաւահանգիստին մէջ ամէն նաւերը դրօշներով զարդարուեցան և նաւաչինները կէցցէներու գոչերով ողջունեցին նախարարին դարձը։ Ցամաք ելած ատեն ժողովուրդը՝ անպատում ցնծութեամբ դիմաւորեց և ուղերձ մը մատոյց Մր. Ջէմպրլէնի, որ պատասխանելով ըսաւ. «Կը յուսամ թէ չատ բան սորվեցայ Հարաւ. Աֆրիկէի մէջ որուն պատմութիւնը Հոլլանտացիներուն և Անգլիացիներուն հակընդդէմ իղձերուն պատճառով չափազանց խռովայոյզ եղաւ. բայց կը յուսամ նաև որ այդ ամէն խռովութիւններուն յաջորդեց տեւական խաղաղութիւն մը»։ Մր. Ջէմպրլէն կը զգուչանայ իր պաշտօնէն ակնկալուած արդիւնքին վրայ չափազանցել և կ'ըսէ միայն թէ յառաջադիմութիւնը յամրնթաց բայց ապահով պիտի ըլլայ։

Տեղի չկայ չհաւատալու Պօէր պետերու կողմէ տրուած ապահովութիւններու, որոնք կը խոստանան այլ եւս իրենց այժմու պատկանած մեծ պետութեան իբրեւ հաւատարիմ անդամները, անկեղծութեամբ կատարել իրենց պարտաւորութիւնները։ Նոյն օրը Լոնտոնի Վաթըրլօ կայարանին մէջ հաւաքուած էին 15-20 խորհրդարանական և բազմաթիւ նախարարական պաշտօնեաներ իրենց կիներով բարի գալուստ մաղթելու համար Մ. Ջէմպրլէնի։ Մ. Պալֆուր ալ հոն ներկայ էր իր քրոջ հետ և յայտնապէս զուարթ զգացում մը ցոյց կուտար։ Դէս օրը կէս ժամ անցած ծաղկեպսակներով և բրիտանական դրօշներով զարդարուած մասնաւոր կառախումբը կայարան մտաւ, ուրկէ Մ. Ջէմպրլէն անմիջապէս վար իջնելով իր քաղաքական բազմաթիւ բարեկամներուն ձեռքը թօթուեց, մինչ Տիկին Ջէմպրլէն իր ազգականներուն հետ կ'ողջագուրուէր։ Մ. Ջէմպրլէնի դէմքը չոգանակի չափ թուխ գոյն մը առած է Աֆրիկէի մէջ. Իր դիմագիծերը աւելի սուր երեւոյթ մը առած են և ըստ երեւոյթին բոլորովին առողջացած է իր սովորական յօդացաւէն։ Գաղթային նախարարը Մ. Պալֆուրի հետ անմիջապէս ողեւորել և երկար տեսակցութեան մը բռնուեցաւ, զոր կը հարկադրուէր ընդհատել իր բարեկամներուն ձեռքը թօթուելու համար, ի մէջ ալոյց Տովըրնյարի դուռներէն որ ուղղ... էր։ Վերջապէս գաղթային նախարարը կառք նստաւ և կայարանէն մինչեւ իր Լոնտոնի բնակարանը առարկայ եղաւ ճամբուն երկու կողմը չարուող հազարաւոր բազմութեան խանդավառ գոչերուն։ Անցքի պահուն մէկ քանի տեղերէ սուլեցին և անհաճոյ բառեր լսուեցան, բայց ընդունելութիւնը ընդհանուր առմամբ չատ խանդավառ էր։

—Լոնտոնի Միութենական թերթերը մեծ յարգանքով կ'ողջունեն Մ. Ջէմպըրլէնի վերադարձը և անոր հարաւ-Աֆրիկեան պաշտօնին յաջողութիւնը, յայտարարելով թէ այդ ուղեւորութիւնը հաստատ խարիսխի մը վրայ դրաւ հարաւ-Աֆրիկէի խաղաղութիւնը։ Ազատական թերթերը կը գրեն նաեւ թէ գաղթային նախարարը այս ուղեւորութեամբ ազատարարը եղաւ միութենական խումբին որ քայքայման վիճակին հասած էր։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Վարչապետ Գոմպ յանձնարարեց քաղաքապետներուն պէտք եղած հետազօտութիւնը ընել տեսնելու համար թէ հրամանագրով լուծեալ միաբանութեանց հաստատութիւնները, որոնց փակումը տեղական իշխանութեանց հրամայուած էր, դարձեալ իրենց նախկին գործունէութիւնը ունին թէ ոչ։ Այդ միաբանութիւններուն վերջին անգամ ըլլալով առանձնակի պայմանաժամ տրուեցաւ իրենց բնակած չէնքերը պարպելու համար. այդ պայմանաժամէն ետքը թէ՛ միաբանութեանց և թէ անոնց բնակարաններու տէրերուն դէմ օրինական միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, մինչեւ իսկ եթէ որ և իցէ միաբանութեան մէկ անդամը որ և իցէ պատրուակով չէնքին մէջ մնալ ուզէ։ 1901ի օրէնքին հակառակ ըլլալով արտօնագիր խնդրած չըլլալնուն համար իրենց դէմ օրինական միջոցներ անօրինել հարկ դատուած կրօնական միաբանութեանց թիւը ըստ պաշտօնական հրատարակութեանց 99 է։

—Երեսփ. Ժողովը ուրբաթ օր ալ չարունակեց կրօն. միաբանութեանց խնդրին վիճաբանութիւնները։ Երեսփոխան Էյնառ երկար բանախօսութեամբ մը դէմ խօսեցաւ օրինագծին, և ըսաւ թէ արտօնագրի խնդրագիրներուն միահամուռ մերժումը հակառակ է 1901ի օրէնքին, և ցաւ յայտնեց կրթական ազատութեան բռնաբարման և կրօնական պայքարին համար, որ, ըսաւ, միայն Ֆրանսայի մէջ գոյութիւն ունի։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՎԻԵՆՆԱ, Մարտ 17. — Երեսփ. Ժողովը այսօր սկսաւ Աւստրեհունգարիոյ պետական պայմանագրին և մաքսային սակացոյցին վերաբերեալ օրինագծերուն առաջին ընթերցումը։

ԲԵՆԴԸՐՍՊՈՒՐԿ.— Ծովային նախարար ծովակալ Թիրթով մեռաւ կաթուածի հետեւանքով։ Մայր կայսրուհին Քոբէնհակ մեկնեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Երեսփ. Ժողովին մէջ, ծովային ելմտացոյցին վիճաբանութեան պահուն, ծովային նախարարութեան խորհրդական Մր. Արնոլտ Ֆօրսդըր յայտարարեց թէ կառավարութիւնը տրամադիր է միւս Տէրութեանց հետ պայմանագիր մը կնքել սպառազինութիւնները սահմանափակելու համար։ Սակայն ըսաւ թէ Անգլիոյ չի կրնար առաջին քայլը առնել այս խնդրոյն մէջ։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Պելկրատսքէ Նովինէ Բեդերսպուրկէ վաւերական կարծուած զեկոյց մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ Սերբ կառավարութիւնը քանի մը չաբաթ առաջ խնդրած էր ռուս կառավարութենէն որ հաճի տալ միլիոն փամփուչտ նուիրել Սերպիոյ իր ունեցած Պերտան հրացաններուն համար։ Կոմս Լամստորֆ այս խնդրանքին այժմ տուեր է Զարին քով որ Սերպիոյ ընթացքէն գոհ և համոզուած ըլլալով թէ իր դիտաւորութեանց հակառակ պիտի չգործածէ զանոնք, խնդրուած փամփուչտները տուեր է։

ՓԱՐԻԶ.— Տիկին Վալտէք Ռուսօ վիրաբուժական գործողութիւն մը կրեց այսօր, որով ներարգային կծիկ մը հանուեցաւ։ Գործողութիւնը յաջողեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Մր. Լիփթընի Շէմրօք Գ. առագաստակիր սրընթաց մրցանաւը, որ «Ամերիկեան Բաժակ» նաւարչաւին պիտի մասնակցի, այսօր լիակատար յաջողութեամբ ծով իջեցուեցաւ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Գերման կայսրուհին պիտի ընկերանայ Վիլհէլմ կայսեր՝ Հռոմ ուղեւորելու միջոցին։

Ատամնաբոյժ Մ. Մարտիրոսեան

Տես Դ. երեսը

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Օրման վէ Մաատէն նէզարէթի ճէլիլէսինտէ ֆէնն մուաւինի աթթաֆէթլու ֆօն Ալթէրայն էֆ. հազրէթլէրինէ թէրֆիէն րութպէի պալա թեվճիհ պույրուլմուչ տըր։

ՆԻՇԱՆ

Պահրիյէ ֆէրիգանընտան սաատէթլու Գլավֆօն Հօֆէ բաշա հազրէթլէրինէ մուրասսա Նիչանը ալիի Օսմանի,

Ըպրըգաարանը հազրէթը Շէհրիյարիտէն Մուսթաֆա էֆ.յէ իւչիւնճիւ րութպէտէն Մեճիտի Նիչանը ցիչանը իհսան պույրուլմուչ տըր։

ԹԵՊԼԻՂԱԹԸ ՌԷՍՄԻՅԷ

Սայէի Թեհիրլու-Թվալյէի հազրէթը Բատիշահիտէ Գոնիա վիլայէթի տախիլինտէ քաին Պէյշէհրի գազասընտա Թապի Տուզնա վէ Գրր էլի գարիյէլէրինտէ պիրէր բուսթա չուպէսի քիւշատ օլունարագ, աաի մէքաթիպ գապուլ վէ թեսլիմինէ միւպաշէրէթ օլունմաուղը Բուսթա վէ Թէլէկրաֆ նէզարէթը ալիյէսինտէն պիլտիրիլմիշ տիր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԳԵՐՄԱՆ ԻՇԽԱՆՆԵՐԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ.— Վեհ. Սուլթանին հրամանով, «Իզմիր» յածանաւը Տարտանէլ պիտի երթայ, դիմաւորելու գերման գահաժառանգը և իր եղբայր Էյթէլ իշխանը, անոնց հոս հասած ատեն։

Մասնաւոր պատուիրակութիւնը, որ գերման իշխանները պիտի ողջունէ, կայս. «Ֆուատ» զբօսանաւին մէջ պիտի գտնուի։

ԳԱՌՆՈՒԿՆԵՐԸ.— Ջեռնհաս պաշտօնարանին որոշմամբ, նոր միջոցներ ի գործ պիտի դրուին չատ պզտիկ գառնուկներու զենումը արգիլելու համար։ Այսպէս չատ փոքր գառնուկներուն մորթերը պիտի արգիլուին արտածուելէ։

ԳԵՐՄԱՆ դեսպանը դիմում ըրած է կայս. Կառավարութեան մօտ, կարելի դիւրութիւնները ընծայել գերման առեւտրական խորհրդական Մ. Պեսսընի և Տօքթ. Տիտմանի, որոնք գիտական ուսումնասիրութեանց համար Պաղտատի, Հալէպի և Գոնիայի նահանգներուն մէջ ճամբորդութիւն մը պիտի կատարեն։

ՍԱՄՍՈՆԻ ԵՒ ՍԸՎԱՋԻ համար 4400 ոսկի արժէքով չոգեչարժ երկրագործական գործիքներ ապսպրուեցան։

ԳՈՆԻԱՅԷՆ կը գրեն թէ, Քարասուի կամուրջին նորոգութիւնները սկսած են։

ՀԻՍԱՐ գունդերուն համար գնուած 103 ձիեր, Իզմիրէն ճամբայ հանուած են դէպ ի Պոլիս։

—Հիսար գունդերուն համար Տիւսէլտորֆի Էրհարթ տան ապսպրուած 600 նիզակները Պոլիս հասան։ Մնացած 400 հատին չինութեան համար ալ յանձնարարութիւններ եղան նոյն գործարանին։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐ ՄԸ.—Իտալացի հռչակաւոր կատակերգակ, Նովէլլի, կ'ըսէ «Սէրվէթ», մօտերս Պոլիս պիտի գայ, երեք ներկայացումներ տալու համար Բէթի-Շանի թատրոնին մէջ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.—Աթէնքէն կը հեռագրեն աղջի օրուան թուով.— Օսմ. պատուիրակութիւնը հոս հասաւ և Գոհոյից դահլիճին մէջ Նորկիոս թագաւորին յանձնեց հանդիսաւորապէս ականակուռ Իֆթիխարի պատուանշանը, և գահաժառանգ իշխանին՝ Իմթիյազի պատուանշանը, նաև Վեհ. Սուլթանին նուէրները։ Թագաւորը և թագուհին Քոբէնհակ պիտի երթան մարտ 28ին։

—«Պոլիթիչէ Քօրէսբօնտէնց» Թուրքիոյ և Յունաստանի միջեւ տիրող բարեկամական յարաբերութեանց վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ Հելլէն կառավարութիւնը այժմ անկեղծ համակրութիւն մը կը տածէ Թուրքիոյ նկատմամբ, և Կայս. Կառավարութիւնն ալ Յունաստանի հանդէպ նոյն զգացմամբ տոգորուած է, որուն ապացոյցներն են Վեհ. Կայսեր կողմէ Նորկիոս թագաւորին, գահաժառանգ իշխանին և վարչապետ Մ. Տէլեանիսի չնորհուած բարձր պատուանշանները։ Արդէն Յունաստանի առեւտրական ու ճարտարարուեստական չահերն ալ այսպէս կը պահանջեն, մանաւանդ որ այժմ Օսմ. երկիրներուն մէջ բազմաթիւ հելլէն հպատակներ բնակութիւն հաստատած են և կատարեալ անդորրութեան մէջ կ'ապրին։ Այժմ Թուրքեւհելլէն առեւտրական դաշնագրին բանակցութիւնները եւս յաջողապէս աւարտած ըլլալով, մօտերս երկուստեք պիտի ստորագրուի նոյն դաշնագիրը։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ դեսպանատունը պիտի փոխադրուի Թաքսիմ, Միւզիւրիւս փաչայի տան մէջ, որ երբեմն սպանիական դեսպանատուն էր։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Ռումէլիի նահանգներուն համար երկրագործական և անասններու քննիչներ պիտի անուանուին, որոնք պիտի հսկեն նաեւ տասանորդի գործողութեանց։

—Սելանիկէն կը գրեն թէ, որոշուեցաւ վեց պահականոցներ չինել երկաթուղիի ճամբուն վրայ, յատակագիծը և ծախքերու ցուցակը մատուցուած է ձեռնհաս պաշտօնարանին։

—Մանասթըրի մէջ ոստիկան-զինուորներու վերակազմութեան գործը վերջանալու մօտ է։ 5 Բուլղար-Վալաքներ ընդունուած են իբր ոստիկան, մէկը՝ Գ. կարգի զօրավարի պաշտօնով. նոյնպէս 4 Հրեաներ և 6 Բուլղար-Վալաքներ ընդունուած են իբր ոստիկան-զինուոր։

ԿԵՂԾ ԴՐԱՄՆԵՐ.— Քաղաքապետութիւնը չրջաբերականով մը ծանոյց պէտք եղած տեղերը, ուչադրութեամբ հսկել, արգիլելու համար կեղծ դրամներու չրջաբերութիւնը։

Վերջերս փողերանոցը քննած է հինգը մէկնոց ոսկի մը, որ ոսկեզօծ արծաթէ չինուած էր։

ՊՈԼՍՈՅ բարեզարդութեան և գեղեցկացման համար քաղաքապետ Րըտվան փաչայի նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողովը գործի սկսած է արդէն։ Աուջի օր նոյն յանձնաժողովը այցելած է Թոզլապեաական Բ. չրջանակին փողոցները, որոնք նորոգութեան պէտք ունին։

Էտիրնէ Գաբուի և Եէնի Գաբուի ապաստանակներուն վերաչինութիւնը սկսած է։

ՊԱՂՏԱՏԻ երկաթուղիին Ա. մասին չինութեան վերջնական քննութեանց քարտէսները երեք ամսուան մէջ պիտի աւարտին։

Աուջի օր մեկնող 3 խումբ ճարտարագէտներէն զատ, չորրորդ խումբ մըն ալ երէկ մեկնեցաւ։

ՈՒՆԳԱՐԱՆԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ.— Հայտար-Փաչայի քարափը չինող ճարտարագէտը, ծովային նախարարութեան կարեւոր ծրագիր մը մատուցած է, որով կ'առաջարկէ Ունգարանի կամուրջը քարուկիր կառուցանել, չարժուն մասը միայն երկաթեայ ըլլալու պայմանաւ։

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆ.—Բ. Դուռը ազդարարեց երկրագործական նախարարութեան, որպէս զի հարկ եղած միջոցները անօրինէ, չերամաբուծութեան զարգացման համար։

ՆՈՐ ԴՐԱՄՆԵՐ.— Նոր տարւոյն առթիւ, ըստ սովորութեան, Կայս. Իրատէ մը հրամայեց Արքունի Փողերանոցի Տնօրէնութեան որպէս զի Մուհարրէմի ամսին առթիւ 10,000 օսմ. ոսկի և 100,000 ղրուչի մէճիտիյէ պատրաստէ։

ՀԱԼԷՊԻ նահանգին ճարտարագէտի քօնթիւքթէօր անուանուեցաւ Եուսուֆ Ազիզ...էֆ.։ Շքօտրայի նահանգին ճարտարագէտի քօնթիւքթէօր անուանուեցաւ Միռաք էֆ. Գավաֆեան։

ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ Էվգաֆի նախարարութեան ղրկուած ադերսագիրներն ալ ենթակայ պիտի ըլլան Հիճազի երկաթուղիին ի նպաստ հաստատուած դրոշմաթուղթին։

ՊԱՆՏՐՄԱՅԻ նախնական դատարանին անդամ Հաճի Աբրահամ էֆ. պաշտօնանկ եղած և անոր յաջորդ կարգուած է Փափազեան Գէորգ էֆ.։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ պաշտօնատան հաղորդուած Կայս. Իրատէ մը կը հրամայէ ընտիր հունտեր գնել, նահանգներու երկրագործներուն բաշխուելու համար։

ՏԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՍԱԿԱՑՈՅՑԸ.— Յունաստանի և Սերպիոյ արտածութեանց դէմ մաքսային տարբերական սակացոյցին գործադրութիւնը յետաձգող վերջին պայմանաժամն ալ լրացած է. Բ. Դուռը ծանոյց Մաքսային Վարչութեան թէ, մաքսային նախորդ դրութիւնը պէտք է չարունակել առ այժմ, յետաձգելով տարբերական սակացոյցին գործադրութիւնը։

ՊԱԼՔԱՆ ապահովագրական ընկերութեան Թուրքիոյ ընդհանուր գործակալութեան գրասենեակները, զոր կը վարէ նոյն ընկերութեան գործակալ Արչակ էֆ. Ունճեան, առաջիկայ մարտ 1/14էն սկսեալ, պիտի փոխադրուին Գալաթա, Վօյվոտա փողոց, Թահթալըրըննեան Խանին առաջին յարկը, Օսմ. Կայս. դրամատան դէմ։
20—7

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԶԳ-ԲԱՑ ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ.—Աուջի օր Հաճի Մուսթաֆա անուն մէկը, Մեծ-Շուկայ, գահարավաճառ Վէլի էֆ.ի խանութը երթալով, վարդաձեւ գայ մը օղ գնել կ'ուզէ. յաճախորդը կը

ակսի քննել գոհարեղէնը, բայց այս միջոցին ուրիշ յաճախորդներ ալ կուգան. Հաճի Մուսթաֆա այս խառնակութենէն օգտուելով գոհարեղէնը գրպանը դնելով ամենայն պաղարիւնութեամբ կը մեկնի խանութէն։ Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ այս փախաւորը։

ՀՐԴԵՀ.— Երէկ Թոփանէ Ճամճը Չըգմաղ փողոցին մէջ հրդեհ ծագեցաւ յոյն քահանաներէն Տ. Եսբարազոսի տանէն ուր կը բնակէր ժամագործ Անտոն անուն մէկը։ Անտոնի երկու տարեկան մէկ զաւակը կրակարանին վրայ իյնալով զայն տապալած է. կրակը մահճակալին սաւաններուն բոցմոցներուն հաղորդելով բռնկիլ սկսած է, բայց աղուն գոռում գոչումին վրայ դրացիէն հասնելով մարած են հրդեհը. տղան ձախ սրունքէն վիրաւորուած է։

ԴԱՏԱՐԿԱԳՈՐՏ մը, Րիֆաթ անուն, իրեն պէս մէկու մը հետ, առջի օր երբ խայտառակօրէն կ'անցնէր Թոփհանէի փողոցներէն, տեղին մէկ ոստիկանը Մէհմէտ էֆ. զանոնք փորձեց ձերբակալել. բայց Րիֆաթ դաշոյնը քաշելով թեւէն վիրաւորեց ոստիկանը ու փախաւ։

ԲԱՆՏԻՆ ՄԷՋ ՈՃԻՐ.—Իզմիրէն կը գրեն թէ, 4 տարի առաջ Այը Աճմէտ անուն մարդը, որ իր կինը սպաննելուն համար 15 տարուան բանտարկութեան դատապարտուած էր և կը մնար Ատալիոյ բանտին մէջ, անցեալները բանտին մէջ ուրիշ մէկու մը՝ ատաղձագործ Հասանի հետ կռուելով, զայն սպաննած է իր շղթաները անոր գլուխն զարնելով։

«ԹԱՍԹՕՐԷ» լրագիրը, որ առժամեայ նորոգութիւններ ընդունած է, առջի իրիկուն մեկնած է Յաթցուի նաւահանգիստէն, առաջնորդութեամբ «Սուլհպարկ»ի և «Բարիզ» նաւամիգին։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Պրուսայէն կը գրեն թէ, ուրբաթ օր Գիւրհանիէի մէջ երկրաշարժի ցնցում մը զգացուած է, առանց վտանգաւոր հետեւանք մը ունենալու։

—Սկիւպէն կը հեռագրեն թէ, շաբաթ օր Քոչանա ու Գարաթովան գաւառակներուն մէջ երկրաշարժի ցնցում մը զգացուած է, բայց վնասակար հետեւանք մը չէ ունեցած։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

18 Մարտ 1903

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	99	52
Րէժի	(Tab. Turcs)	378	—
Գոնսոլիտ.	(R. Turque D.)	30	85
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	130	—
Պանք. Օթթ.	(Banque Ott.)	613	—
Թրանսվալ	(Transvaal)	144	50

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ Ս. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՄԵՐՍԻՆ ԺԱՄԱՆՈՒՄԸ

Մերսինէն երեքշաբթի օրուան թիւով քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ «Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Ամեն. Տ. Տ. Սահակ Սրբազան՝ ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանի եկեղեցական պատուիրակ Տ. Մովսէս եպիսկ. Կեօմիւրքճեանի և աշխարհական պատուիրակ Յարութիւն էֆ. Գարամանեանի, ինչպէս նաև Ատանայէն ու Սիսէն ղրկուած հրաւիրակներուն՝ նոյն առտուն ժամը 2ին հոս ժամանած է։

«Անհամար բազմութիւն մը ընդառաջ գացած է Ն. Ամենապատուութեան և Կայս. կառավարութեան կողմէ մեծ պատիւներ ընծայուած են։»

Ս. Կաթողիկոսը նոյն օրը մասնաւոր կառախումբով Ատանա պիտի ուղեւորէր՝ իրեն ընկերացող պատգամաւորութեան հետ։

ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

ՆՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐԻՆ ԱՆՈՒԱՆՈՒՄԸ

Քաղ. Ժողովը նիստ գումարեց երէկ առտու Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ՝ Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ և ատենապետութեամբ Տիգրան էֆ. Եուսուֆեանի։ Ներկայ էին Վեհմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, Զարեհ էֆ. Տիլլէր, Դր. էֆ. Խորբեան, Դր. էֆ. Գարակէօզեան, Միհր. էֆ. Սեթեան, Մկրտիչ էֆ. Ասատեան, Սեպուհ էֆ. Տէմիրճիպաշեան և Տ. էֆ. Տէր-Ներսէսեան։ Ժողովը առանձին խորհրդակցեցաւ և դիւանապետները ներկայ չգտնուեցան։

Ժողովը նկատողութեան առաւ առաջին գործակատարութեան պաշտօնին համար ներկայացող 37 ընտրելիներու խնդրագիրները և անոնց մասին տեղեկութիւններ ստացաւ։ Ժողովը անոնց վերաբերեալ գրութիւնները քննելէ վերջ, միաձայնութեամբ Ա. գործակատար ընտրեց Կալաթի փոխ-հիւպատոս ՖԷՍՃԵԱՆ ԱՐԻՍ ԷՖԷՆՏԻՆ։

Իսկ Բ. գործակատարի ընտրութիւնը առաջիկային վերապահուեցաւ, թէև նկատողութեան առնուեցան այս մասին եկած գրութիւնները։

Ժողովը զբաղեցաւ նաև կեդրոնական ելմտացոյցի, կեդրոնական սնտուկի, Գարակէօզեան որբանոցի և յարաբերական խնդիրներով։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԱՒԱԳ ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐԸ

Ինչպէս Քաղ. Ժողովին որոշումներէն կ'երեւի, ինքնակոչ ընտրելիներուն բոլորն ալ մէկդի թողուած են, և այս փափուկ պաշտօնին կոչուած է Արիս էֆ. Ֆէսճեան, որ թէեւ ծանօթ դէմք մը չէ Պատրիարքարանի շրջանակին մէջ, բայց իր կարողութեամբը ու արժանիքովը պատուաւոր դիրքի մը բարձրացած է, պետական պաշտօնէութեան մէջ, և կը վարէր Կալաթի փոխ-հիւպատոսութեան պաշտօնը։ Վստահ ենք որ պատ. վարչութիւնը արժանաւոր ընտրութիւն մը ըրած է գործակատարութեան այս պաշտօնին համար, որուն կոչուած անձնաւորութիւնը անհրաժեշտ չէր որ անպատճառ Պատրիարքարանի գործերուն մէջ հինցած մէկը ըլլար։

Արիս էֆ.՝ բնիկ Սկիւտարցի է և դասախօսարանուած է Պէրպէրեան վարժարանի մէջ, ուրկէ վկայուելէ ետքը, կոչուած է հիւպատոսական պաշտօնին։

Արիս էֆ. հազիւ 36 տարեկան կայ և ամուսնացած է Խորբերդի կուսակալի նախորդ օգնական հանգուցեալ Տօղրամաճեան Սահակ էֆ.ի աղջկան հետ։ Նորընտիր գործակատար էֆ.ն, տէր է հեզահամբոյր բնաւորութեան մը և անբասիր անցեալ մը ունեցած է, ինչ որ յոյս կը ներշնչէ իր պաշտօնավարութեանը։

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ

Տ. ԽՈՐԷՆ ԵՊՍԿ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆԻ ՍԵՆԵԱԿԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Հանգուցեալ Տ. Խորէն Սրբազանի Ս. Սարգիս վանքին մէջ ունեցած բնակարանը, որ մահուանէն ետքը կնիքի տակ առնուած էր, քանի մը օր առաջ բացուեցաւ ի ներկայութեան Առաջնորդին, Գաւառական և Վարչական կրկին Ժողովներու և Թաղ. Խորհուրդի դիւաններուն։ Արդէն՝ ինչպէս երեւոյթները կը ցուցնէին, հանգուցեալ Սրբազանը՝ իբրեւ ամէնէն գործնական ապացոյցը իր անշահասիրութեան, նիւթական համեստ վիճակի մը մէջ վախճանած է. ինչ որ նոյնութեամբ անմիջապէս տեղեկագրուեցաւ Պատրիարքարան։ Սրբազանը կտակագիր թողած չէ, հարկաւ այն հասկնալի պատճառաւ որ նիւթական կարողութեան մը յանձնման հոգը չթողուր իր ետեւէն։ Հանգուցեալին թղթերէն հասկցուած է որ իր ամէնէն արժէքաւոր ստացուածքն եղող եպիսկոպոսական մատանին, զոր գործածելու անփոյթ էր արդէն, ժամանակ մը առաջ Երուսաղէմի մէջ ծախել տալով՝ դրամը գործածած է իր աշխատասիրութիւններէն «Գիտական Շողեր» անուն անտարկին տպագրութեան ծախքը գոցելու. պարագայ մը՝ որ կարծենք ամէնէն հնչուն կերպովը կը հաստատէ Նորին Սրբազնութեան մէկ կողմէ նիւթականի ու պերճանքի մասին անտարբեր՝ և միւս կողմէ դէպի գրասիրութեան ջերմապէս հակամէտ նկարագիրը։

Կ'իմանանք որ Սրբազանին մատանին Երուսաղէմի մէջ ի վերջոյ գնած է Կիլիկիոյ նորընտիր Կաթողիկոս Տ. Սահակ Սրբազան, որ —հաւանականաբար ինչպէս կը լսենք— վայելուչ մտածումով մը մտադիր է զայն նուիրել Պատրիարքական պատուիրակ ու Ատանայի Ընդհանրական Ժողովին Նախագահ Կեօմիւրքճեան Տ. Մովսէս Սրբազանին։

Սփեսէ

ՄԻՍՏ ՊԱՏ. ԹՈՒՄԱԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 9 Մարտ 1903

Այս մասին «Մանչըսթէր»ի 557 թիւին Պատրիարքարանէն լսուեցաւ բաժնին մէջ կարդացի գրած տողերնիդ, և բնաւ չի զարմացայ ձեր յայտնած կարծիքներուն, որովհետեւ դուք տեղէս հեռու ըլլալով շատ ճիշդ դատած էիք Աւետարանի քարոզչին չահատակութիւններն իսր իսկ ձեռքով գրած պաշտպանողականէն։

Այդ պաշտպանողականը որ երկու սիւնակ տպուած է 200 տողերէ և կապոյտ մելանով 28×44 հարիւրամետր թղթի վրայ, առաջին բառէն մինչեւ վերջինը բոլորովին յերիւրանք և ստախօսութիւն է, զոր պարզուցանելու համար հետեւեալ տողերը ձեր ուշադրութեան կը յանձնեմ.

Լոնտոնի մէջ Թումայեանը չըլլապաշտողները Ս. Հայրապետին հեռագրած էին որպէս զի խնդրոյ առարկայ աղքատ տղաքը Պատ. Թումայեանի յանձնուին, սակայն տեղւոյս ժրաջան հոգեւոր հովիւ Տ. Վաղարշապատեան ալ Գէորգ եպս.ի նման անտարբեր չէր մնացած և հեռագրած էր։ Ն. Ս. Օծութիւնը մասնաւոր կոնդակով կը յանձնէր 9 տղաքը Տ. Վաղարշապատեանին և Տէր Էգնայեանին, և արդէն գաթարանն ալ վաւերացուց։

Կարեւոր կը համարիմ կրկին յիշելու թէ, տղաքը թուով 18 հատ են, և միայն 9 հատը որբ և աղքատ են բառին բուն նշանակութեամբ. իսկ մնացեալները ծնողք ունէին, և նոյն իսկ բողոքական պատուելի ծնողքներ, որոնք յանձներ էին իրենց զաւակները Թումայեանի և այս վերջինը բուն 9 որբերու շնորհիւ պիտի շահագործէր միւսներն ալ։ (Իմացածիս նայելով, Թումայեան երեք հազար ոսկի պահուած է Անգղ. դրամատան մը, իր անունով, անտարակոյս որբերուն համար հաւաքուած է, որչափ ինձ անհաւատալի կը թուի այս. և սակայն այդ գումարին քառորդն ալ իսկ կարեւոր է ինքնին.)

Աւետարանի քարոզիչ, բարեսէր, որբասէր (՞՞) Պատ. Թումայեան, երբ Բարիզ եկած էր որբերը առնելու, կամ աւելի լաւ է ըսել առեւանգելու, իր ձեռքերը պարզելով կ'աղերսէին, որովհետեւ Գալֆաքճեան և իրեն նման մարդասէր, և տղոց անձեր գիշեր ցերեկ կը հսկէին այդ տղոց վրայ։ Թումայեան կ'ուզէր Եգիպտոսէն եկած Յովհաննէս Զօրլուեանը իրեն գործիք առնել, խոստանալով անոր քսան հատ ոսկի, որպէս զի այդ տղաքը Կառաւուտի համբով Լոնտոն ձգէ. սակայն այդ ալ ապարդիւն ելաւ, որովհետեւ Գալֆաքճեան և իր խմբակը (ըստ Թումայեանի) շատ լաւ կը հսկէին։

Արդեօք կրնա՞յ ուրանալ Պատ. Թումայեան թէ՝ Զօրլուեան երիտասարդը ուզեց իրեն գործիք ընել։

Մեր անքննադատելի և ինքզինքը կեղծ սատարագրութեամբ «Արեւելք»ի մէջ պաշտպանող Եւրոպիոյ այցելու հոգեւոր հովիւ Գէորգ եպիսկ. Ս. Հայրապետին տեղեկագրած և վկայած է թէ, Թումայեան Լոնտոնի մէջ տղաքը տղոց պատսպարան ունի։ Սակայն Ս. Հայրապետը կոնդակով մը տղաքը կը յանձնէր Տ. Վաղարշապատեանին և Աթանէր Էգնայեանի։

Արդեօք Գէորգ եպիսկ. մը քանի անգամ որ Լոնտոն գացած է այցելա՞ծ է իրեն նման քարոզիչ Պատ. Թումայեանի պատսպարանը, ինչ գաղափար ունեցած է այդ հաստատութեան վրայ. հոն պատսպարուող տղոց առողջութեան, հեանքին, մանաւանդ պապաքային վրայ ինչ համոզում ունեցեր է։ Գէորգ եպիսկ. թող քիչ մը զգաստանայ, թօթուէ վրայէն մեղկութիւնը և ասոնց վրայէն աւելցուցէք. Մարսիլիաչէն անմիջապէս թող հեռանայ, թող երթայ խնդիրը մօտէն քննէ դատէ և յետոյ վկայէ, իր Մարսիլիաբնակ կեանքը այցելու հովիւի համար նպաստաւոր չէ։

Բայց Պատ. Թումայեանի գործունէութիւնը չվերջանար հոս, հոս մը պատմեմ. անշուշտ պիտի չարունակեմ ասկէ ետև ալ այս սիւնակներուն մէջ ընթերցողներուն ըմբռնել և համոզել տալու համար պիտի գրեմ թէ Պատ. Թումայեան կեղծ մարդասիրութեամբ խմբը յառաջ իր օգուտը ուրիշներու պակասութեան մէջ կը փնտռէ. ասոր օրինակները կը գտնուին նոյն իսկ Գաղղիոյ մէջ։

Այս օրերս կարդացի տեղական կաթոլիկ թերթի մը մէջ, որուն մէջ մասնակը, Etablissement congréganiste de Bretagne ի խաղէ որբուհին Օր. Գըլանջին Թ տարեկան. մարմինը դիարան ղրկուած է քննուելու համար....

Զերկարում և փաւթաւ պատմել Թումայեանի մարդասիրութեան օրինակը։ Տաճատ անուամբ պատանի մը Լոնտոնի մէջ խեղճութեան մէջ գտնուելու յանցանքը կ'ունենայ, առանց տղոց մասին անցած դարձածներուն տեղեակ ըլլալու, (անօթի մարդը ինչ կը մտածէ) կը դիմէ Պատ. Թումայեանի գթութեան նպաստ մը խնդրելու, սակայն պատուելին կը քնակոծէ անօթի, ծարաւ պատանին, կը հայհոյէ և առավ ալ գոհ չըլլալով կը յանձնէ ոստիկանութեան։ Ոստիկանութիւնը քննելով դժբաղդ պատանին, կը տեղեկանայ իրականութեան, ազատ կը թողու։

Ով քրիստոնեայ և աստուածավախ Պատ. Թումայեան, արդեօք Աւետարանին մէջ այս տեսակ անխիղճ, անգութ բառ մը կարդացի՞ք որ դուք անոր հաւատարիմ պաշտօնեայ, այս արարքները կը գործէք։ Ձեր վրայ ունեցած համարումիս առանձին ըրիք բոլորովին.

Բ. ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՏԱՆԱՅԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՏԱՆԱ, 27 Փետր. 1903

Ս. Կաթողիկոսը ընդունելու համար կազմուած յանձնախումբը որոշած է մասնաւոր կառախումբով բերել Նորին Ամենապատուութիւնը Մերսինէն Ատանա, և անոր համար մասնաւոր մուչաքի ամսէկ պատրաստելով սկսած է ծախել ամէն անոնց, որոնք յօժար են մինչեւ Մերսին ընդ առաջ երթալով ընկերանալ Ս. Կաթողիկոսին դէպի Ատանա։

—Ինչպէս գրած էի՝ Առաջնորդարանի և զանգակատան շինութիւնը վերջացաւ։ Հիմա Առաջնորդարանի մէկ կողմը «իրաւն վայելուչ պարտէզ մը զարդարելու վրայ են։ Պարտք կը համարիմ հոս հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնել տեղւոյս երեւելիներէն Մեծ. Յարութիւն էֆ. Ուրֆալեանի որ միշտ հսկեց մինչեւ շինութեանց և կազմակերպութեանց վրայ։

—Բարեկիրթ—ատ—ակ Ֆրէնկեան Յովհաննէս էֆ.ի ազնիւ աղջիկները յանձնառու եղած են 300 օսմանց գեղեցիկ մեծ զանգակ մը նուիրել մեր նորաշէն զանգակատան աշտարակին համար։ Ատանայի ազգայիններուն կողմէ մեր անկեղծ շնորհակալութիւնները կը յայտնենք նոյն օրիորդներուն, իրենց ազնիւ զգացմանց համար։

—Անցեալ հինգշաբթի օրը Մերսինի երեւելիներէն Մ. Մավրոմաթի կնքեց իր մահկանացուն։ Մ. Մավրոմաթի Կիպրոսցի աղքատ ընտանիքի զաւակ մը ըլլալով Մերսին եկած և առաջին անգամ նպարավաճառութեամբ զբաղած է և վերջը բաղդին ժպիտին արժանանալով եղած է իսկապէս մեծահարուստ մը։ Ինք Սպանիոյ դեր-հիւպատոսն էր իսկ որդին՝ Մ. Անտոնաքի՝ Ռուսիոյ հիւպատոսութեան թարգման էր։ Նոյն օրը Մերսինէն հեռագիր մը հասած էր մեր Առաջնորդարանը, որով թաղման արարողութեան մասնակցելու համար տեղւոյս հայ քահանաները կը հրաւիրուէր։ Այդ օր մասնաւոր կառախումբով 900ի մօտ մարդիկ ձրիապէս Մերսին գացին յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուելու համար։ Տակաւին յայտնի չէ թէ ինչ պիտի նուիրէն Մերսինի և Ատանայի Հայոց եկեղեցիներուն։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ Ա. գործակատար Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան Մէարիֆի պաշտօնատունը գնաց, դպրոցներու արտօնագրի Բոֆէրին համար։

ԻՆՉՊԷՍ ԳՐԱԾ էինք կէտիկ Բաշայի Թաղ. Խորհուրդը իր հրաժարականը մատուցած էր Ս. Պատրիարք Հօր։ Ն. Սրբազնութիւնը ընդունելով անոնց հրաժարականը, առժամեայ Թաղ. Խորհուրդ մը ընտրեց հետեւեալ անձերէն։

Տեարք Մինաս Բէյլէեան, Գէորգ Լօքմակէօզեան, Սեպուհ Տէմիրճեան, Մարտիրոս Թէլեան և Յարութիւն Ղուկասեան։

Ինչպէս նաեւ հրամայուեցաւ նախկին Թաղ. Խորհրդին որպէսզի իրենց պաշտօնավարութեան տարեշրջանին հաշիւները փոխանցեն նոր Թաղ. Խորհրդին։

ՄԱՑՐ եկեղեցւոյ դպրաց դասին հաշիւները Տնտեսական Խորհրդէն քննուած ըլլալով, տեղեկագրով մը Կեդրոնական Ժողովին մատուցուեցաւ հաստատուելու համար։

ՉԱՐՍԱՆՃԱԳԻ և Չմշկածագի առաջնորդ Կորիւն Վրդ. Ելլիտերէմեան Ս. Միւռոն խնդրած ըլլալով, մօտերս պիտի ղրկուի։

Ս. ՃԱՏԿԻ օրերուն Պոլսոյ այլ և այլ եկեղեցիներուն մէջ քարոզելու համար Արմաշէն քանի մը վարդապետներ պիտի բերուին հոս։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ նախկին կաթողիկոս Տ. Յովհաննէս եպիսկոպոս Գաղանճեանի որ Զէյթուն կը գտնուի, 1000 դր. ամսաթոշակ յատկացուեցաւ Կայս. Բարձր Իրատէով։

ԻԶՄԻՐԻ Ներսէսեան Որբանոցի Վարչութիւնը իր վերջին նամակին մէջ ի մէջ այլոց նկատելով որ դերձակութեան արհեստին հետեւող որբերէն 7ը սկսած են ձեւագիտութիւնը և աւարտելուն ալ երեք չորս ամիս մնացած է, որպէս զի անոնց ճանապարհ ծախքը հոգալով և իւրաքանչիւրին ալ մէյմէկ մկրատ ու մէյմէկ կարի մեքենայ նուիրելով իրենց ծննդավայրերը ղրկել։

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՆԱՐԵԿԸ

ԱՒԱՐՏԵՑԱՒ

Կազմի աշխատութիւններն ալ երբ աւարտին, այն ատեն պիտի ծանուցանենք մեր ընթերցողներուն թէ, ի՛նչ միջոցով պիտի ստանան մեր Նուէրը «Աշխարհաբար Նարեկը»։

ՍԱՐՐԱՖԻԹԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Եահ. Օսմ. տիւն ազգ. գոր.	33 00½
» » էն երեքշաբ.	33 04½
» » էն աւագը	32 37½
Րումէլի չըմէն. ազգ. գըն.	126 75
» » էն երեքշաբ.	127—75
» » էն աւագը	126—50

ԲԱՆՔԱ ԱՔՍԻՕՆԼԱՐԸ

Րէժի ագսիոնը Օս. լիր.	372—
Սիկորեթ Ա.	0—20
» Բ.	—90
Թրամվայ	6—25
Ժուլիանօ	1—80
Օպլիկասիոն Թրամվայ	495—
Ասիւրանս	4—22½
Գոթթօրատաիօն	0—06
Գոմմերսիալ	0—11
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիպսիէն	266—
Լօրիօմ	93—
Պանք Նասիոնալ տը Կրէտ	119—
Թրանսվաալ	148—
Րանթմը Թանվիլամթը	496—
Անատօլը չըմ. ագսիոնը	12—40

ԱԳՋԷԼԷՐԻՆ ՖԻՑԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղր. ուն.	ղր. բր.
Պեյազ մէճիտիյէ ֆարգը	108—04
Մէթալիք	106—
Ինկլիզ ալթունը	110—02
Ֆրանսըզ ալթունը	87—35
Բոլ	90—
Գրէմից ալթունը	51—06
Գարպօն գայմէսի	8—60

ԵՒՐՈՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լոնտրա 17 մարտ

Ինկ. էսհամը Ինկ. լիրասը	91—56
Օսմ. » գործանը	29—75
» » Բ	60—
» » Գ	32—
Օսմանլը Պանգասը	14—25
Մըսըր Տայ. մուքթթահատէ	107—50
Պուլկար իսթիգրազը	91—75
Գամպիօ Բարիզ 3 այ վադէ	25—37½
Թրանսվալ	5—68
Շարթըրէթ	3—28

Բարիզ 17 մարտ

Ֆրնս էսհ. 3% Ֆր.	99—50
Եէնի Օսմ. էսհամը գործանը	30—77
Րումէլի չըմէնտըֆէրի	130—75
Իթալիա էսհամը	102 60
Բաուրիթէ Թիւրք	510—
Օսմանիյէ	—
Բանք Օթօման	482—
Սարաֆօլ	92—07
Թրանսվալ	145—
Էժիպսիէն Իւնիֆիէ	109—70
Զարթըրէթ	87—50

Վիէննա 17 մարտ

Լոնտրա իւզէրինէ գամպիօ	240—20
Րումէլի չըմէնտըֆէրի ֆր.	119—50
Օսմանլը Րէժի ագսիոնը	348—

Պէրլին 17 մարտ

Րումէլի չըմէնտըֆ. (մարգ)	132—70
Լոնտրա իւզէրինէ գամպիօ	20—310

ԳԱՄՊԻՕ

Լոնտրա	110—07½
Բարիզ 3 այ վադէ	22—83
Ֆիօրէն Մոնտալէ	21—82

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ 4

ԹԵՐԷԶ ՌԱՔԷՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ԷՄԻԼ ԶՕԼԱ

Բ.

Թերէզ իր հօրաքրոջ տակ զգուանքներուն տակ Քամիլլի հետ մէկ անկողինի մէջ մեծցաւ. երկաթեայ առողջութիւն մը ունէր թէեւ, բայց խնամուած էր տկար մնացած տղու մը պէս, բաժնելով իր հօրաքրոջը տղուն դեղերը՝ պզտիկ հիւանդին գոլ սենեակին մէջ։ Ժամերով, կրակին առջեւ կծկած, մտախոհ կը նայէր բոցերուն, առանց բիբերը խոնարհեցնելու։ Հիւանդութենէ նոր ապաքինածի այս բռնի կեանքը անոր վրայ գէշ ազդեց. սկսաւ ցած ձայնով խօսիլ, առանց աղմուկի քալել, աթոռի մը առջեւ լուռ ու անշարժ մնալ, աչքերը բաց և անաչողնիլ։ Երբ Թերէզ մէկ թեւը վեր առներ կամ ոտքը առաջ քշէր, անոր վրայ կը զգացուէր կատուի ճկունութիւն մը, ուժեղ և կարճ ջիղերներ, ամբողջ կորով մը, ամբողջ կիրք մը՝ որ իր թմրած միսերուն մէջ կը քնանար։

Օր մը Քամիլլ վայրկենական տկարութենէ մը գետին ինկաւ. աղջիկը վերցուց և անօրինակ շարժումով մը դրկեց տարաւ զայն։ Ուժի այս գործածումը անոր երեսը կասկարմիր ըրած էր։

Այն վանական կեանքը զոր կը վարէր, այն վատուժող վիճակը որուն ենթարկուած էր, չէր կրցած իր նիհար և չարքաշ մարմինը տկարացնել. մինակ դէմքին տժգոյն երանգ մը առած էր իր դէմքը որ շուքի մէջ գրեթէ տգեղցած կ'երեւէր։ Շատ անգամ պատուհանին առջեւ կ'երթար և կը դիտէր դէմի տուները, որոնց վրայ արեւը ոսկեզօծ ծածկոյթ մը նետած էր։

Երբ Տիկին Ռաքէն իր խանութը ծախեց և գետեզերեայ այս բնակարանը քաշուեցաւ, Թերէզ ուրախութեան գաղտնի սարսուռներ ունեցաւ։

Հօրաքոյրը շատ անգամ իրեն կը կրկնէր.

—Աղմուկ մ'ընէր, խելօք կեցիր։

Այս խրատը իր ներսիդին խնամով պահել տուած էր բնութեան բոլոր մոլեգքները։ Թերէզ գերագանց պաղարիւնութիւն մը ունէր, հանդարտ դրսեւորեւոյթ մը՝ որուն տակ սոսկալի յոյզեր կը պահուըտէին։ Իր հօրքրոջորդիին սենեակին մէջ գտնուած ատեն ինքզինքը մահամերձ տղու մը մօտ կը կարծէր. մեղմ շարժումներ կ'ընէր, լուռ կը մնար, հեզ կ'երեւէր և ծնօտներ կակազեղուն բառեր կը գործածէր։ Երբ տեսաւ պարտէզը, փրփուր գետակը, ընդարձակ կանանչ բլուրները որոնք մինչեւ հորիզոնը կը բարձրանային, վազելու և պոռալու վայրագ տենդ մը եկաւ վրան, զգաց որ սիրտը կատաղութեամբ կը բաբախէր կուրծքին տակ, բայց իր դէմքին ոչ մէկ ջիղերը շարժեցաւ. և գոհացաւ ժպտելով, երբ իր հօրաքոյրը հարցուց թէ այս նոր տեղը իրենց հաճոյ կը թուէ՞ր թէ ոչ։

Այն ատեն կեանքը աւելի լաւ թուեցաւ Թերէզի, ան պահեց իր յարամարող ընթացքը հանդարտ և անտարբեր դիմագծութիւնը, և մնաց միշտ հիւանդի մը անկողինէն հանուած աղան, բայց ապրեցաւ ներքնապէս հրատարակ և յուզումնալից գոյութիւնով մը։ Երբ Թերէզ մինակ էր ջուրին եզերքը, գալարներուն մէջ, փորի վրայ կը պառկէր անասունի մը պէս, սեւ աչքերը մեծցուցած և մարմինը՝ ընդոստ ցատկելու պատրաստ վիճակով մը ոլորած։ Եւ ժամերով կը մնար այդպէս արեւին տակ, առանց բան մը մտածելու, մատները հողին մէջ խօթելէն հաճոյք զգալով։ Խենթ երազներ կը հիւսէր, գգուութեամբ կը նայէր գոռացող գետակին, կ'երեւակայէր որ ջուրը իր վրայ պիտի նետուէր ու իր վրայ պիտի յարձակէր. այն ատեն ոտքի կը կանգնէր, պաշտպանութեան կը պատրաստուէր և բարկութեամբ կը հարցաքննէր ինքզինքը թէ ինչպէս պիտի կրնար յաղթել ալիքներուն։

Իրիկունը Թերէզ հանդարտած և լուռ, հօրաքրոջը քով նստած կար կը կարէր. իր դէմքը կարծես կը մրափէր կանթեղին լուսարձակին թափած անփոյթ ցոլքերուն մէջ։ Քամիլլ թիկնաթոռի մը խորը կքած, գումարումներու վրայ կը խորհէր։ Ցած ձայնով արտասանուած խօսք մը միայն մերթ ընդ մերթ կը խանգարէր այս թմրած ներկենցաղին անդորրութիւնը։

Տիկին Ռաքէն իր տղոց կը նայէր անուշ բարութիւնով մը. զանոնք իրարու հետ ամուսնացնել որոշած էր։

Տիկ. Ռաքէն իր տղան միշտ իբր օրհասական կը նկատէր. կը դողար երբ միտքը կ'իյնար թէ օր մը ինք մեռնելով զայն մինակ և տառապագին պիտի ձգէր։ Այն ատեն Թերէզը նկատի կ'առնէր և կը խորհէր թէ դեռատի աղջիկը կրնար արթուն պահապան մը ըլլալ Քամիլլի։ Իր եղբօր աղջիկին անդորր բնաւորութիւնը, լուռ անձնուիրութիւնը անսահման վստահութիւն մը ներշնչած էին իրեն։ Այնքան ատենը Թերէզը տեսած էր և կ'ուզէր զայն իր տղուն տալ իբր պահապան հրեշտակ մը։ Այս ամուսնութիւնը կանխորոշուած ելք մըն էր, վճիռ մը։

Երկու տղաքը երկար ատենէ ի վեր գիտէին թէ, իրարու հետ պիտի ամուսնանային օր մը։ Մեծցած էին այս մտածումին մէջ որ իրենց ընտանի և բնական եղած էր ալ։ Ընտանիքին մէջ այս միացումին վրայ կը խօսուէր, անհրաժեշտ, ճակատագրական բանի մը պէս։ Տիկին Ռաքէն ըսած էր.

—Պիտի սպասենք որ Թերէզ 20 տարու ըլլայ։

Եւ կը սպասէին համբերութեամբ առանց տենդի, առանց եռանդի։

Քամիլլ, որուն արիւնը տկարացած էր հիւանդութիւններէն, երիտասարդութեան սուր տենչերուն անգիտակ էր։ Ան իր զարմուհիին առջեւ տղու մը պէս մնացած էր և զայն կը գրկէր ինչպէս կը գրկէր մայրը, սովորաբար, առանց իր եսական հանդարտութենէն բան մը կորսնցնելու։ Տղան անոր մէջ հաճոյակատար ընկեր մը կը տեսնէր, որ զինքը մեծ ձանձրոյթներէ կ'ազատէր և որ, առիթը ներկայացած ատեն, իրեն բուժողը կը մատակարարէր։ Երբ կը խաղար անոր հետ, զայն թեւերուն մէջ կ'առնէր իբր մանչ մը, իր միսը ա և է սարսուռ չէր զգար և բնաւ չէր խորհէր այդ վայրկեաններուն, պագնել Թերէզի տաք շրթունքները, որոնք կը թպռտային ջղային ծիծաղէ մը։

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԻ»Ի ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ

ԿԻՒՍԹԱՎ ԷՄԱՌ 16

ՎԱՅՐԵՆԻՆԵՐՈՒ ՆԱՒԱՊԵՏԸ

ՎԷՊ

ՀԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐԿԱՏՆԵՐՈՒ

10.

ԿՆԿԱՑ ԿՌԻ

—Սիրելի բարեկամ, յարեց Վալանթէն ժպտելով, կը նայիմ որ տակաւին բարիզիէնութիւնը չես ձգած հոս որ Ամերիկա կը կոչուի։ Այս քաղաքին մէջ, որուն զանգակներուն սիլուէթները հորիզոնին վրայ սեւ գիծերու պէս կ'երեւան հոսկէ, ամէն մարդ արդէն խորունկ քունի մէջ է հիմա և բոլոր դուռները գոցուած։

—Ինչ պիտի ընենք։

—Բացօթեայ պիտի անցընենք գիշերը, չնայի՛ս, արդէն հիանալի լուսաւորներ կան երկինքը, օդը զովուր է, անկէց աւելի ինչ կ'ուզես։

—Ոչինչ, պատասխանեց Լուի խընդալով։

—Հիմա ժամանակ ունինք ուրեմն խօսելու։

—Խօսելո՞ւ, բայց եղբայր, արդէն ըրածնիս ի՞նչ է առաւընէ ի վեր։

—Ես քու կարծիքդ չեմ։ Մենք չատ բաներու վրայ խօսեցանք, այս երկրին վրայ, իր բնակիչներուն վրայ ու առաւելին չգիտեմ ինչերու վրայ, բայց երբեք չխօսեցանք դ-ին կերպով որ կ'ըմբռնեմ ես այս երկիրը։

—Աղէկ բացատրէ ըսածդ։

—Կը տեսնես, եղբայր, թէ չենք գիտեր ի՞նչ պիտի պատահի մեզ այս երկրին մէջ։ Հոն մանալէ առաջ կ'ըղձամ որ վերջին որոշում մը տանք քեզի հետ։

Երկու ճամբորդները իրենց ձիերուն սանձը քակեցին, որպէս զի անոնք ճարակեն այն քանի մը խոտի կորուառները որ հոս հոն բուսած էր ըստ բաղդի։

Անոնք տարածուեցան հողին վրայ և մէյմէկ սիկառ վառեցին։

—Ամերիկայի մէջ ենք, յարեց Վալանթէն, ոսկիի երկրին մէջ, հոն՝ ուր մեր տարիքը մարդ մը քիչ տարուան մէջ տնագին հարստութիւն մը կրնայ դիզել եթէ խելացութիւն ու քաջութիւն ունենայ։

—Իրա՞ւ կ'ըսես, ընդմիջեց Լուի։

—Տարակոյս չկայ, ըսաւ Վալանթէն ընդմիջելով զանի։ Դուն սիրահար մըն ես, դուն կը փնտռես սիրածդ, որոշուած է աս, բայց ասիկա իմ ըսածներուս չի ֆլնաստեր։

—Ինտա՞ր։

—Բայց չատ պարզ է, սիրելիս, դուն գիտես թէ, անանկ չէ՞, Տօնա Ռոզարիօն... անունը աս է կարծեմ։

—Այո։

—Շատ լաւ, դուն գիտես, կ'ըսէի թէ, անիկա հարուստ է։

—Կասկած չկայ։

—Այո, բայց կ'աղաչեմ, չէ թէ մեր տեսած հարուստներուն պէս, այսինքն քանի մը 50,000 ոսկի ռանթի տէր, ինչ որ չա՞տ խեղճ բան մըն է, հապա տասնապատիկ, քսանապատիկ միլիոնէռ, ինչպէս որ կ'ըլլան հոսի հարուստները առ հասարակ։

—Հաւանական է, յարեց երիտասարդը անհամբերութեամբ։

—Անանկ է նէ, երբ զինքը գտնանք, ինչ որ անխուսափելի է, զինքը պիտի առնես այն ատեն միայն, երբ իր հարստութեան հաւասար հարստութիւն մը երաշխաւորէ քեզի։

—Ի՞նչ սատանայ ես, գիտե՞ս, աստր վրայ չէի մտածած ես, բաւ Լուի։

—Գիտեմ որ չես մտածած։ Դուն սիրահար մարդուն մէկն ես, և ինչպէս թէեմբ Վալանթէն։ Եւ յիշէ որ, եղբայր, գտնուած երկիրներուս մէջ, պատուոյ տեսակէտը միեւնոյնը չէ ինչպէս Ֆրանսայի մէջ, թէ ինչ բան որ հոն անչահ կ'երեւայ մեզ, հոս ամէն մարդ աղէկ և գեղեցիկ կ'ընդունի։ Խօսքս հասկցողին համար է, կը հասկնաս ի՞նչ ըսել կ'ուզեմ, չէ՞։

—Գրեթէ։

—Շատ լաւ, երեւակայէ որ օտար երկիրի մէջ ենք, անոր համեմատ գործենք։

—Բայց։

—Կ'ուզե՞ս սիրուհիդ իբրեւ կին առնել։

—Կը հարցնե՞ս մի եա՞։

—Զգէ ինծի անանկ է նէ։ Մանաւանդ չանանք որ առիթը չփախցնենք, ամէն անգամ որ բաղդը ժպտի մեզի։

—Ինտա՞ր որ կ'ուզես անանկ ըրէ։

—Ահա ինչ որ կ'ուզէի ըսել քեզի։

Երկու երիտասարդները նորէն հեծան ու ուղղուեցան դէպ ի քաղաք խօսելով։

Կէս գիշեր հնչեց Քապիլտոի զանգակը երբ անոնք Մանհիակօ կը մտնէին։

Փողոցները մութ և ամայի էին, քաղաքը լուռ էր։

—Ամէն մարդ կը քնանայ, ըսաւ Լուի։

—Կարծեմ թէ, յարեց Վալանթէն, Զորս կողմդ նայէ, եթէ ոչ մէկ դուռ բաց գտնանք, ըստիպ պէս բացօթեայ պիտի անցընենք։

Այս պահուն ատրճանակի երկու հարուածներ փայլատակեցան քիչ անդիէն և ձիերու ձայն մը եկաւ ականջնուն։

—Ի՞նչ է աս, ըսաւ Լուի, մարդ կը սպաննեն։

—Առաջ, պոռաց Վալանթէն։

Ու ձիերնուն զարնելով փութացին պայքարը պատահած տեղը։

Նեղ փողոց մը մտան, ուր երկու մարդիկ կը կռուէին հինգ ձիաւորներու հետ։

—Ձիաւորներուն վրայ իյնանք, Վալանթէն, տակառները պաշտպանենք։

—Հանդարտ կեցէք, պարոններ, ըսաւ Լուի, օգնութեան կը հասնինք ձեզ։

Եթէ վայրկեան մը ալ չմտնէին, անոնք պիտի սպաննուէին։

Ֆրանսացիներուն նախախնամական գալուստը կռիւին գոյնը փոխեց։

(Շարունակելի)

Տէր և Տնօրէն

ՊՈՎՀԱՆՆԵՍ Տ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ՁՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԶՈՒԹԻՒՆ ՍՈՐՎԵՑ'ԷՔ

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ ԿԱՀ-ԿՍՐԱՍԵԱՑ

ՅԱԿՈԲ Յ. ՎԱՐԵՎԵՄԶԵԱՆ

ԻԶՄԻՐ, Հայոց քաղ, Թիւ 67

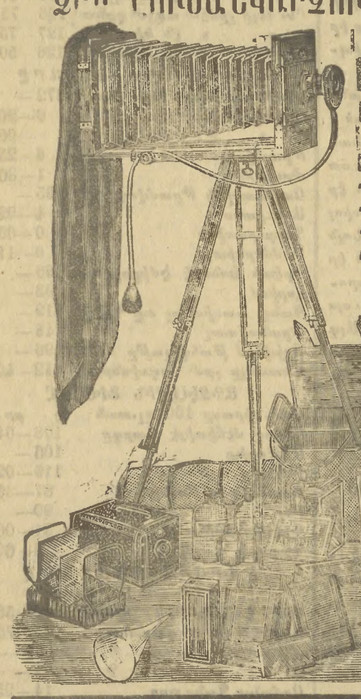

Ճաշակաւոր կերպիւ կը շինուին ամէն տեսակ կահ-կարասիներ, կը յօրինուին լուսանկարչական ամէն կերպ գործիներ ու կը ծախուին անոնց վերաբերեալ ամէն տեսակ պէտքեր։

Եթէ դուրսէն մէկը լուսանկարչութեան գործի մը գալ ուզէ 1¼ մէջիտ զրկելով մեր հասցէին պիտի ունենայ լուսանկարչութեան լաւ մեքենայ (Détéctive) մը (6½×9), իսկ եթէ արհեստէն բոլորովին անտեղեակ է ամէն գաղանիքները բացատրող տեսար մը և իրենց վերաբերեալ գործիները ու պէտքերը Ֆպիտի ընդունի մեքենային հետ 2½ մէջիտով։

ՏԻՐԻՆԿ

ՊԻՇՄԷԵԷ ՄԱԽՍՈՒՍ ՏԻՐԻՆԿ ՆԱՄ

ԱԼԷՆԱԹ ՈՒ ԵՏԷՎԱԹ

Պու ֆապրիգա՝ Բարիզին 1900 էքսբոզոսիոնուն 23 միտալեա իւէ 16 պէօյիւք միւքաֆաթա նաիլ օլմուշ տրը։

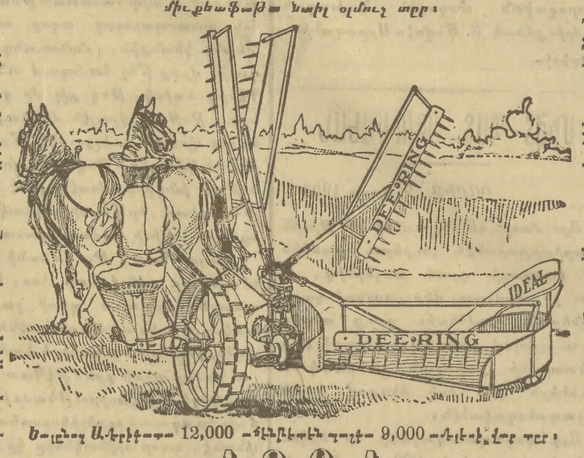

Պուրսա ֆապրիգա՝ Տիրինկ էֆենտիի ատելիէսինդան ամէն տարի 20 միլիոնէ գոնտարմա գելիր։ Ամէն տարի 20 միլիոնէ գոնտարմա գելիր։

Եալնոյ Ամերիկա 12,000 ֆրանկ գելիր։ Ամենայն դեպս 9,000 ֆրանկ գելիր։

1901

Իյթէ եէնի պիր սարբա տուխուլ էյլէտիք։ Միրուր խէն զէման՝ չիմտի եիւզ սէնէյի կէչմիշ, պինանէն ալէյհ վուգու